

Kringelfjords-Nytt

Nyheter och information
för dej som bor i
Kringelfjorden
— eller gästar

**SÄRNA-IDRE
GRÖVELSJÖN**

37:e årgången 1986 – 2023

Utkommer 2 gånger om året • Vinter & Sommarnummer

Foto: H. Forsslund

VINTERN 2023 - 24

Information från Kringelfjordens Skid- & Friluftsförening/Samfällighetsförening. c/o Hans Forsslund • Slaggvägen 15 • 135 55 Tyresö
Tel. 070-683 78 44 • E-post: hans.skidofriluft@kringelfjordens-stugby.se

★

FJÄLLENS BÄSTA PADELUPPLEVELSE

IDRE PADELCENTER

3 DUBBELBANOR 2 SINGELBANOR 7,3METER TAKHÖJD PADEL BUTIK

ÖPPETTIDER: Alla dagar 06-24 • ADRESS: Ljunghemsvägen 13 • 2 km öster om Idre by vid Jones Elservice

Alla kan...

Spela padel i Idre

En riktigt rolig sport som passar de flesta

Padel är en av världens snabbast växande sporter

— Även pingisbord • glassförsäljning —

I vår butik hittar du bl.a. tillbehör för padel: Rack, kläder, skor m.m.

— lätt att lära sig, bra motion och fungerar för alla åldrar —

★

All information om oss hittar du på hemsidan: idrepadelcenter.se BOKNING & ABONNEMANG Enskilda och företag via appen MATCHI • Ladda ner på hemsidan

Välkommen till Jonesfamiljen

Butiken är öppen:
Mån-fre 07.00 - 16.00
Lunch 12.00 - 13.00
Telefon: 0253-203 32

ELINSTALLATIONER: Vi är Er lokala elinstallatör som utför alla slags elinstallationer vid om- och tillbyggnader, installationer, reparationer, service m.m.

ELBUTIK: Småel för hemmet/stugan, radio/tv, vitvaror, armaturer, datorutrustning, alla sorters batterier, återförsäljare Swedol m.m

RADIO/TV: Försäljning, montering och service av: Paraboler, TV, DVD, Video m.m.

DATORTILLBEHÖR / UTRUSTNING: Både för fast och trådlöst

VITVAROR: Spisar, köksfläktar, kylskåp, tvättmaskiner m.m.

VI HJÄLPER DIG ATT SPARA EL:

Monterar värmepumpar & Uppgraderar dina elradiatorer

Vi är i exklusivt återförsäljare för
Sverigepumpen
i Särna-Idre och Sälen
— förutom Mitsubishi Electric värmepumpar
— Kontakta oss för bästa pris —

**Beställningsvaror tar vi
hem på 4-5 dagar**

Foto: H. Forsslund

Intåg i vinterlandet

Foto: H. Forsslund

Foto: Martin Gaumert Kringelfjorden

En lite annorlunda hyllning till vinterns ankomst...

*Den vintertid nu kommer
med snö och fägring stor.
Du nalkas, ljuva vinter,
då tankar om snö och skidor gror.
Med snöflingor som livlig svärma
till is allt som varit blött,
sig vinterns vingar närma,
och allt blir återfött.*

*De fagra vita gnisterängar
och snötyngda vita träd,
och fina telemarksvängar
nedför fjällets branta städ,
de skola oss påminna
Guds godhets rikedom,*

*att vi den nåden besinna
som räcker året om.*

*Man får sådan lust att sjunga
om denna vår vita brud,
skall icke även då vår tunga
lovsjunga Herren Gud?*

*Min själ, upphöj Guds ära,
stäm upp din glädjesång
till den som vill oss nära
och fröjdas vintern än en gång!*

Den blomstertid nu kommer är en psalm från år 1695 med text av Israel Kolmodin. Den har skrivits om flera gånger. Här tolkad av en mig närstående "poet" som längtar ut i backar och spår.

Hans

KRINGELFJORDS-NYTT

Ges ut av:

Kringelfjordens Skid- & Friluftsförening

Ansvarig utgivare: Hans Forsslund

Slaggvägen 15

135 55 Tyresö.

Telefon: 070-683 78 44

hans.skidofriluft@

kringelfjordens-stugby.se

www.kringelfjordens-stugby.se

**En trevlig och aktiv vintersäsong
önskar**

Hans Forsslund

Kringelfjordens Skid- & Friluftsförening
och Kringelfjordens Samfällighetsförening

OMSLAGSBILD:

Eva Forsslund

Sommaren som flöt bort..

Foto över Österdalälven och Idre Kyrkby den 9 augusti.
Bild idreidag.se

Sommaren som var, - eller skall vi säga flöt bort...

Text: H. Forsslund

Det var väl många med mig som i våras hade stora planer inför fjällsemestern.

En morgon i våras gick jag min dagliga trädgårdspromenad hemma i Tyresö. Vädret var härligt och det luktade grönt. Jag stannade till nere vid förrådsboden och kysste vemodigt årets sista vitsippa farväl.

Lika vemodigt varje år. Det känns som att när sista vitsippan vissnat så ligger hösten på lur.

Foto: H. Forsslund

Jag gick upp mot huset och "vårhörnan" (en vinkel på huset som bjuder på härlig värme redan i mars).

Eva satt redan vid det lilla fikabordet. Solen, värmen och gokaffet fick oss på riktigt gott humör.

Planer för sommaren började läggas upp i vårhörnan på Slaggvägen i Trollbäcken, Tyresö. Hm, "Slaggvägen". Förlikar mig inte med det namnet.

Jag tittar alltid avundsjukt på vägschilderna vid grannvägarna som har namn som Trollstigen, Fyndvägen, Trollbäcksvägen.

Slaggvägen! Vad tänkte namngivaren på Kommunkontoret på när de valde namn på vår lilla väg?

En hög med gruv-/stenrester? Eller en sömnig gata med bara gamla trötta gubbar och kärringar på? Nåja det sista kan väl stämma någrolunda, i alla fall på nummer 15.

Stora planer inför sommaren smiddes i vårhörnan.

Sommaren 2023 skulle bli en solig, varm och härlig sommar, - om man bortsåg från hot från massmedia om att det fanns risk att vi skulle kunna återuppleva värmeböljan och torkan från 2018.

Vi sneglade på vår gräsmatta som redan börjat se ut som en "Gotlandsgräsmatta",

(en sådan gräsmatta som mest består av glesa bruna strån, men överlever av någon anledning ändå).

Foto: H. Forsslund

Notholmen - glassen väntar...

Storbåten sålde vi förra våren men jollen behöll vi, så utflykterna på havet får inskränka sig till segelturer med vår Lilltriss. Mest tvärs över viken till Notholmen för att köpa glass med vårt barnbarn Arvid.

- Veckan efter midsommar kan vi väl ha cykelsemester på Gotland som vanligt, tyckte Eva. Blir kanon med test av nya cyklarna, lade jag till jag! Sedan får det bli Kringelfjorden för hela slanten sade jag.

För denna sommar skall det vandra och fiskas mycket

Vi började planera några gamla goa turer som övernattnings med fiske vid vår gamla lägerplats vid Skarphån på

Fulufjället och naturligtvis de gamla hederliga Uggarne ovan Stenåssjön. Norge skulle också få den äran av besök på Båthusberget och kanske återuppleva äventyrspaddling i det fantastiska å-/sjösystemet i Jyltingmarka. Ett av de många små äventyr som inte är så små upplevelsemässigt.

Vi har en dröm att få ta med vårt barnbarn Arvid på det äventyret någon gång innan vi blir för gamla.

Hur blev det då?

Som du vet - "sommaren som regnade bort"!

I alla fall efter midsommar. Fram till och med vår Gotlandstur veckan efter midsommar var det kanonväder, - bådade gott tyckte vi! Så vi plockade jättemycket mask ur komposten till abborrarna i Älvrosfjorden. Sedan i juli åkte vi upp två semesterveckor. Tvättade, vaxade båten, och sjösatte mellan regnskurrarna. Eldade i spisen och tog kortare turer till Rödingtjärn och Blankvattentjärn när det var uppehåll.

Vattnet i älven steg och steg och fick allt mer bråttom. Foto: Mattias Jönsson

Vattnet i älven steg och steg och fick allt mer bråttom.

Ståndplatser för fisken försvann då älven bara blev en jämn fors och sjögräset låg tätt efter botten.

Vädergubbarna och gummorna gav inget löfte om väder för fjällvandringar och fiske så långt man kunde kolla upp. De enda fiskarna borde trivas i detta väder är väl *regn*-bågarna.

Besvikna drog vi upp båten så långt vi kunde på rampen. Packade ihop alla sommarplanerna inklusive metmaskarna som nu fick följa med hem till Tyresö och komposten.

Maskarna riktigt spratt av lycka när jag hemma tömde maskhinken i komposten. Som jag sa till Eva; maskarna tittade glatt upp mot mig och ropade "äntligen hemma"!

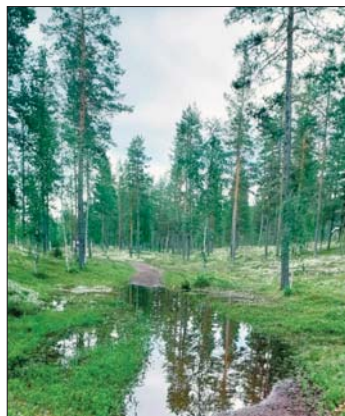
— Maskar kan inte prata och dessutom har de inte ögon, sa Eva. *Dom talade med mig!* sa jag och citerade restaurangägaren i Lady & Lufsens kärleksmiddag på julafton.

Hej, sa du inte att du dragit upp båten?

Frågade vår granne Janne Hellström på telefon.

- Jodå, sa jag. Jag drog upp båttrampen så långt jag kunde och vinschade upp båten ända till upp till tallen som vinschen satt i. Måste ha varit en och en halv till två meter upp, sa jag förvånad.

—Nu flyter båten jäms med vinschen i tallen. Tur att du satt fast ramp och båt ordentligt, för om vattnet fortsätter att stiga så hade du kunnat hämta den i stugbydalen nedanför stugan, skämtade Janne. och fortsatte, Jag har länsat båten och tagit ett par bilder som jag skickat till dig också.

Stugbydalen

Foto: Jan Hellström

Tack Janne! Alla har inte lika vänliga grannar som vi, så många båtar flöt omkring eller låg under vatten i stugbyviken, och någon båt och brygga var visst på väg mot Trängslet, hörde jag sedan.

Vi beslöt att sommaren var slut och att båten skulle räddas.

Åkte upp första helgen i september för att dra upp båten som inte kommit ur stugbyviken denna sommar. Gick en runda runt Rödingtjärn som var så full med vatten att det rann över skidspåret och ner i älven.

Foto: Jan Hellström

För ett par år sedan hade någon dragit ur proppen ur tjärnen.

En full tjärn är vackrare, större och gladare än en med lågvatten, helt klart.

Rädda våra våtmarker...

Står det på banderoller runt om i våra större städer och miljöaktivister har blockerat vägar.

I Norra Dalarna har det i all fall inte synts till vare sig banderoller eller blockerade vägar. (Om man inte räknar med vägar som blockerats av våtmarker!) Bilderna här behöver väl inga ytterligare kommentarer till detta, eller hur?

Uppdrag – båtuppdrag

Jag har ju rapporterat tidigare om att vår båt bara blir tyngre att dra upp, vilket inte gör livet lättare. Trodde ett tag att tofterna som fungerar som flyttankar var fulla med vatten.

När vi tog bort pluggarna i tofterna och vände båten uppochner kom det bara några droppar ur tofterna så vi började vi misstänka att det berodde på "den s.k. mänskliga faktorn". Ja inte bara båten är tung. Vår 15 hk utombordare känns som om bensintanken nummer är inrymd i motorn!

I år slipper vi jobbet med motorn och släpandet av den fram och åter i skottkärran, eftersom den aldrig kom på. Tack snälla (dumma) sommaren.

Mirakelkvinnans sista kamp

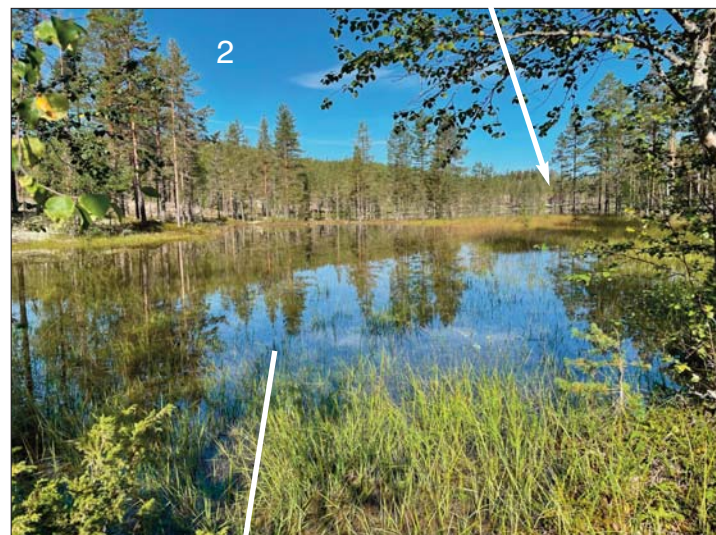
Ni som läste förra vinternumret kanske minns att min Eva har varit med och dragit det tunga lasset när det gäller att ta upp båt och båtmotor de senaste åren.

Visst är jag med och drar båten och skjuter på skottkärran med utombordaren som skall upp för backen till stugan, men Eva som valt plats framför skottkärran får slita mest. Eva drar och jag styr. (Hemma är det tvärt om).

För ett par år sedan hade någon dragit ur proppen ur tjärnen.

1

2

3

BILD 1. Tjärnen sommaren 2021

2. Den nybildade viken i tjärnens sydända

3. Tjärnens tillfälliga utlopp

Foton: H. Forsslund

Men förra hösten ledsnade Eva och bad mig hitta på någon lösning till kommande år.

Dra skottkärran var ok men släpa upp båt och framför allt båttrampen började bli lite väl tung att dra för hand.

Jag föreslog utökad tid på gymmet hemma och morgon gympan på teve med Sofia.

Eva föreslog i sin tur att jag skulle gå och dra något gammalt över mig. - Kommer du då, (skulle jag sagt om jag hade vågat).

Eva klarar uppförsbacken galant utan att jag ger henne något extra piskrapp!

Eva slapp vara "dragdjur" denna höst
Forts. sid 6.

”Båtuppdraget” nu i höstas skulle bli jätteenkelt!

Jag beställde hem till Tyresö en bärbar vinsch som kunde dra 225 kg och kunde drivas av en batteridriven bormmaskin och till det fabulösa priset av 2 480 kr plus frakt!

Bild: fr. instruktionsbok

Ja ha, det här börjar bra, tänkte jag. Nu kommer det gå som en dans!

Besvikelsen började redan innan vi kom upp till Kringlan.

Jag berättade om mitt fynd gällande vinschen för en båtgranne på Krokens båtklubb i Tyresö där vi har vår lilla segeljolle

– 2 480 kr! sa han och stirrade på mej. Jag köpte en lika dan till landet i våras. Jag betalade 1 800 kr för min med gratis frakt!

Hur har det blivit så här?

Förr fattade jag nästan jämt snabba och bra beslut, hanterade stora summor pengar i mitt arbete utan att något gick snett.

Idag har jag problem att snabbt välja parkeringsficka på en kundparkering och kommer sedan ur butiken med saker jag inte behöver, och glömt köpa det som var tänkt. Försöker skriva upp i telefonen vad det är jag skall handla, men glömmer ofta att ta upp telefonen.

Hur gick det då, kom båten upp?

Jodå, men det blev inte riktigt som tänkt (naturligtvis).

Glada i hågen travade vi ner till sjön utrustad med vår nya vinsch, förlängnings rep till vinschvajern och bormmaskin.

Fäste vinschen i en tall uppe i backen, kopplade ihop allt, satt i bormmaskinen och ropade till Eva; **Akta dig! nu sätter jag igång.**

Efter en liten stund ropar Eva tillbaka, – **sätt igång då!**

Bormmaskinen går för fullt, ropade jag tillbaka.

Foton: E Forsslund

– Den rör sig knappt, fortsätter Eva. Det går så sakta att sniglarna hjälper till och skjuter på bakifrån.

Ja, det gick sakta, fruktansvärt sakta.

Stänger av maskinen och börjar bläddra i manualen för vinschen *”Se till att använda en bra bormmaskin med friska fulladdade batterier. En vanlig skruvdragare rekommenderas ej”.*

Jag kollar på bormmaskinen som ser ut som en riktig bormmaskin, kanske bara något smäkrare.

Kollar manualen för bormmaskinen som här konstigt nog nämns som *”skruvdragaren”.*

Jag har tydligen borrarat med en liten skruvdragare de senaste tio åren här uppe, helt utan problem? Men något kraftpaket var den då inte.

Gamla och trötta

Med minst tio år bakom sig mest ligande i sin box, så har väl med ålderns rätt både skruvdragare, batteri och servicepersonal rätt att få vara lite trötta.

Bättre lycka nästa år med en riktig kraftfull bormmaskin, tänkte jag, (och kanske ännu någon tusenlapp fattigare!) Idén med den nya vinschen var att lätta på jobbet, inte plånboken.

Vi gör väl som vi brukar, drar upp båten och rampen för hand Sa Eva. Du får ta upp en riktig bormmaskin med full snurr på nästa höst.

Båten och rampen kom upp och båten blev tvättat och täckt och ligger nu i vinteride och drömmer om bättre somrar där den guppar på glittrande vågor medan husse och matte drar upp feta abborrar ur Älvrostjärnen.

Vi städade undan det sista av sommaren. En sommar som inte var värd namnet, gjorde vinter och åkte sedan hem till Tyresö.

På vägen hem märkte jag att den kalla sommaren gett mig en sista överraskning. En inflammation i en nackmuskel så jag fick svårt att hålla koll i backspeglarna. Ett sommarminne som räcker länge. Var nyligen på återbesök hos min sjukgymnast.

Han slet knådade och vred på min nacke så jag trodde hela huvudet skulle lossna.

Efteråt sa jag till honom; *Precis så här gör jag med abborrarna jag drar upp ur Älvrostjärnen, sedan brukar de barra darra lite med stjärten och bli stilla.*

Vred mig om och tittade ner på min egen stjärt, det ryckte fortfarande lite i den. Skönt tänkte jag. ☐

Helt utan ”fisk”minne 2023 blev vi inte...

Månadsskiftet januari- februari var vi på vår årliga vandringsresa till Madeira.

Vi brukar varva vandrandet med att vara kvar i Funchal eller göra utflykter varannan dag

Denna dag var en just en ”kvar i stan dag”. Vi har ett favoritkafé/bar som ligger ovanför borgen Forte de São Tiago i Funchals östra del, alldeles ovanför gamla stan och med magnifik havsutsikt.

Vi satt på uteserveringen, tog en öl och en kaffe och njöt av den storslagna utsikten över havet.

Nedanför oss brädseglare man med någon typ av ”bärplansbräddor” som ger dem en otrolig fart.

Titta säger Eva, där är ett par som är mycket längre ut, de verkar ramla med jämna mellanrum.

Jag tittar och blir jätteförvånad av det jag ser. Det är inga brädseglare!

Ca 300 m från land rör sig två blåvalar, och det som vi trodde var brädseglarnas segel som föll ner är vatten från valarnas blåsningar.

De är två eller tre blåvalar säger jag upphetsat.

Eva tar upp sin fina födelsedagskikare. De är två stycken, helt otroligt hur stora de är, nu simmar den ena utåt, säger Eva, och räcker mig kikaren. Vilken upplevelse att få vara med om detta!

Försökte ta en bild med mobilen, men det hade behövts en riktig kamera med riktig zoom till det.

Min gamla hederliga kamera precis som med de flesta andras, de blir allt oftare kvar hemma nu i mobilernas tidevarv. Synd!

Skåda två blåvalar på rätt nära håll från en bar...?

Jag har blivit bjuden att följa med på valskådning efter blåval vid två tillfällen på Azorerna. Ena gången var det elva meter höga vågor och andra gången var det så dimmigt att man ställde in även den gången.

Valarna var faktiskt blåa, inte skära...

Nu sitter vi alltså här och skådar val från land!

Frågan är väl om någon kommer att tro oss när vi berättar att vi satt på en **bar** och skådat val?

Jo, vi har faktiskt sett blåvalar tidigare utan att varit på valjakt.

Från ett litet lågflygande plan mellan Madeira och Porto Santo såg vi klart och tydligt en blåval.

Och Eva såg en blåval helt nära båten, även här mellan Madeira och Porto Santo.

Foto: H. Forsslund ☐

En liten bod kan rymma så mycket...

Text & foto: H Forsslund (Där inget annat anges)

Inte bara vinterns skidor, pulkor, skoter, sommarens fiskegrejor och verktyg och en massa andra nödiga och onödiga prylar, plus en massa minnen förstås.

En liten bod kan rymma så mycket så mycket!

Det vet alla ni som har en villa och/eller fritidshus.

När vi var uppe första veckan i september för att förhindra Älvrosfjorden att svälja vår båt, då passade vi på att stuva undan i boden det som skulle ha varit sommarutrustningen.

(Denna sommar kom endast öskaret till användning).

Vi passade då på att gräva fram vinterutrustningen ur boden.

Då dök minnen från i våras upp:

En av cyklarna är en gammal trotjänare, (en Merida) som trots sina lite för smala däck fört min Eva efter Rallarvegen och genom eller skall vi säga i forsar i Norge för ett antal år sedan, och går sedan dess under namnet *Glacierexpressen*.

Min egna äventyrliga mountainbike (en Scott) från turen blev märkt för livet efter en "bicykleta" när jag tog mig ner för den branta, steniga och smala vägen från Myrdal mot Flåm med sina 21 hårnålskurvor, eller som norrmännen säger "Slynger".

Ovan: Slyngevej. Nedan: Herr Scott

För den icke fotbollsintresserade kan jag beskriva en bicykleta så ni får ett hum om min bragd.

(Kanske är jag den första som gjort en sådan på cykel?).

Bicykleta= spark vid vilken man hoppar upp och sträcker upp fötterna i luften, över huvudet, för att kunna nå bollen. (I mitt fall saknades dock bollen).

Kan tillägas att Meridan med tillhörande ryttarinna fick allt vågdamm

Glacierexpressen

En riktig Viking eller...

bortspolat när de några slynger längre ner vält i en fors som i kraftigt smältvattensyra valt att gena tvärs över vägen.

Kanske inspirerad av Björn J:son Lindhs "*Brusa högre lilla å*".

Min cykel, herr Scott den gamle trotjänaren

En riktig kompis som faktiskt tagit mig tusentals mil genom åren då den tagit mig inte bara över stock och sten i fjällvärlden, efter Gotlands blomsterkantade vägar, utan även till och från jobbet i flera år. (ca.500 mil/år). Herr Scott har nu gått i välbehövlig pension och lever betydligt lugnare dagar på små grusvägar runt ett litet vackert torp Roslagen.

En viking är inte alltid en viking...

Den cykel jag nu disponerar i Kringelfjorden är en svart nästan ny damcykel av märket "Viking" med korg framtill.

Ett alldeles förträffligt fordon som jag fått av våra goda vänner Birgitta och Paul Haberman i Kringelfjorden. En riktigt bra cykel även om den inte riktigt lever upp till namnet "Viking".

Ni som läste sommarnumret kunde läsa om Evas och mitt största cykeläventyr.

Missade du det så finns det lite annorlunda cykeläventyret att läsa på Kringelfjordens hemsida > Kringelfjordsnytt > sommaren -2023.

Napp på nytt

När cyklarna fått komma ut och lufta ett slag så byter jag lina på mitt favoritflugspö som tillsammans med de andra flugspöna i vår bod, slängt hänfulla blickar åt mig i ett par års tid, så fort jag öppnat boddörren.

Det luktade inte rök fisk en enda gång på Fiskartorpsvägen 15 denna sommar.

Fort. sid. 8

Första veckan i juni

"Detta nådens år 2023 var vi första veckan i juni som vanligt uppe i Kringelfjorden och "plockade fram" sommaren, och bort vintern. (Sommaren 2023 skulle inte bli "nådens sommar. Men det visste vi inte då).

Alltid lika trevligt! Kanske de trevligaste dagarna på året.

Det är lugnt i byn och man känner sig helt stressbefriad, sätter skotern på vinterförvaring, lägger undan snöskyfflar, pulkor. Funderar på om man skall göra rent familjens längdagg och rulla på ett nytt lager "evighetsvalla", nej det orkar jag inte, den gamla "tejpvallan" får sitta kvar (i år igen). Dessutom är det långt till nästa vinter, tänker jag, fast jag innerst inne vet att det är det inte.

Tiden liksom har mer bråttom när man blivit äldre av någon anledning.

Sommarens cyklar är lika viktiga som vinterns skidor.

Tar fram cyklarna ur bon, tittar över dem och ger dem ny frisk fjälluft i slangarna.

Montage: H. Forsslund
"Fotomodell": E. Forsslund

Inget "drag" i fisket 2023

Denna vårdag tyckte jag att de hånfulla blickarna från fiske-spöna på bodväggen ändrat karaktär.

Nu såg spöna lite längtansfulla ut, och ett av kastspöna som fortfarande hade draget kvar på linan "krokade arm" med mig och ville följa med ut.

Den krokade armen var inte glad och tröjan fick ett litet hål.

Men jag brusade inte upp, behöll lugnet, kände kanske en viss förståelse för otåligheten hos fiskeutrustningen - utan att egentligen förstå.

När jag står där med nerblodat tröja och försöker få loss kroken utan att förstöra tröjan, så minns jag när jag fick den.

Fulufjällströjan fick jag av min vän Leif Frölander på den tiden när han var uppsyningsman och "kungen" av Fulufjället.

Leif vid röken på Fulufjället

Tröjan kan tyckas vara en anspråkslös T-röja, men den rymmer inte bara mej utan även en massa härliga minnen och måste räddas så gott det gick.

Medan jag står där och lirkar kroken så dyker ett annat minne med lirkande med kroker i ur kläder och kroppsdelar.

Vi hade ett par grannar, Bengt och Christina i Kringelfjorden på den här tiden, de hade ett barnbarn som när det här hände var i tonåren.

Dan hette denne ovanligt trevliga grabb. Dan var tokig i fiske, och då framför allt flugfiske. Dan ville ha tips om hur man flugfiskar och försökte få mig att tala om var jag hade mina bästa fiskeplatser.

När flugfisket steg Dan åt huvudet

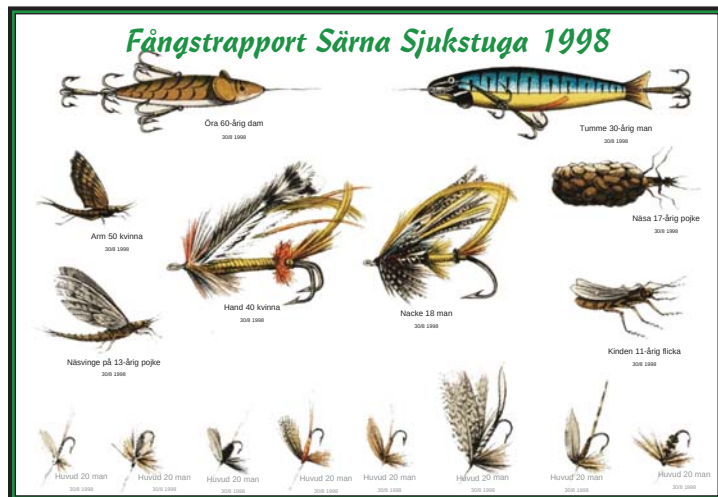
En eftermiddag eller om det var kväll kom Dan upp på vår veranda tillsammans med sin mamma. Jag har fått en fluga i huvudet, sa Dan. Inte underligt, sa jag, så mycket det surrar i luften så här års, sa jag.

Dan tycktes inte förstå skämtet, eller så uppskattade han det inte utan sa, kolla den går inte att ta bort, sa Dan och drog i en linända så svålen tittade upp ur det långa håret. Mamma kan inte heller få loss den och då är hon ändå sjuksköterska!

Jag klippte bort lite hår runt flugan trots Dans högljudda protester. Försökte dra tillbaka flugkroken samma väg som den kom in, men huling på kroken gjorde det omöjligt. Framåt gick inte bättre hur jag än tryckte på.

Hämtade en fisketång i boden och försökte på nytt att trycka kroken framåt uppåt genom huden. Svålen spändes så jag var orolig att skalpen skulle hänga med, men nä, det var helt omöjligt att få krokspetsen genom huden.

Att du var lite seg i huvudet det visste jag, men så seg trodde jag inte du var, sa jag. Inte heller det skämtet uppskattades.

Montage H. Forsslund

Underlag: Väggaflish från Posteryard

Vi får åka ner till sjukstugan i Särna, sa jag.

Där har de säkert en steril skalpell att göra en litet kryss i svålen om du inte vill att jag fixar det med min fiskekniv, Jag kan torka bort det mesta av fiskfjällen och gammalt blod. Nu gick skämtet fram och ett blekt leende mötte mitt lite gladare.

Många hade gjort "tavlor" vid fiske...

Väl inne i väntrummet på sjukstugan möttes vi av en ganska rolig installation uppsatt på väggen. En hel uppsättning av drag, spinnare och flugor var uppsatta på en tavla.

Under var och en satt en liten maskinskriven lapp typ: *Kinden 11-årig flicka, Öra 60-årig dam, Tumme 30-årig man, näsvinge på 13-årig pojke*, osv.

Alla åtföljda av ett årtal och datum. Tavlan var rätt stor på den här tiden och finns den kvar har den nog utökats till en hel vägg.

Det blev i alla fall en fluga till när vi åkt. (fast Dan hade velat ha den kvar).

Jag hade redan förstört den med tången, sa jag, duger inte att fiska med. Om saknaden känns allt för svår så får du väl ta cykeln hit ner till Särna och hälsa på den, sa jag.

Inte heller det skämtet föll i godan jord.

Storgäddans hämnd

Dans mod och tålighet var betydligt större än min storebror Olles. Storgäddan på båtbottnen blev arg när min bror skulle befria den från en stor Hi-Lo wobbler och gäddan gjorde några sista häftiga kast med den stora kroppen, och vips satt två fulla fiskar på wobblern.

En krok hade trängt rakt igenom tummen och ut mitt i tumnageln!

- Hjälp mig och ta bort den, sa en blek Olle.

Jag tog fisketången och klippte loss kroken från draget. Förstod att jag måste dra ut kroken från hullingsidan som var böjd. Gäddans sista kraftfulla kast hade fått kroken att gå igenom tumleden och ut mitt i nageln!

Jag försökte lirka bort kroken, den satt stenhårt. Det enda som rörde sig var Olles ansikte som knep ihop ett

par nu blodlösa läppar och ögonen blev smala som springor. Gör det ont? frågade jag.

Om blickar kunde döda så hade jag nog påbörjat min hädanfärd.

Den måste bort, väste brorsan mellan sammanpressade läppar. - Det dunkar i tummen som om någon slog på den med en slägga! Väste Olle.

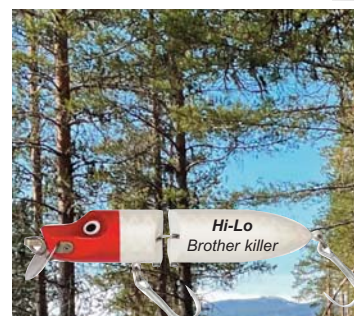
Jag tryckte den krokade handens handled mot båtsidan med vänsterhanden, nöp med fast tången runt kroken med den högra och drog för allt jag var värd. Kroken for ut och olle föll avsvimmad ner raklång i båten.

Där låg han min storebror, han som alltid skulle vara så stor och tuff! Sydde själv ihop ett skärsår med nål och tråd när han en gång var ute på fjället under en fågeljakt.

Olle som alltid tyckte lillebror var sjäpig och gnällig, han som alltid lät mej ro när vi var ute och fiskade, han som alltid lät mej gå ut tidiga, dagliga och iskalla mornar med ficklampa för att leta daggmask.

Det var inte utan att ett litet leende drog fram över mitt ansikte när jag tittade på den bleka gestalten nere på durken, som nu satt och stirrade på en blodig tumme.

Unge Dan tog krok borttagningen betydligt bättre än min bror. Kanske beroende på att Dan hade fastnat i kroken på en liten torrfluga och inte en tvådecimeters Hi-Lo wobbler, och kanske inte minst på att Dans flugkrok avlägsnades av en läkare och inte av en fördelad lillebror.

RENOVERING NYBYGGGNATION OMBYGGGNATION TILLBYGGGNATION MATTLÄGGARE LÖSULLSISOLERING

Välkommen
med din
förfrågan!

Fredrik & Morgan
Bygg AB

SÄRNA - IDRE

Särna Kyrkby

Nu och då...

Text: H. Forsslund

Källor: Wikipedia, Varförär.se, Älvdalens Kommun plus egna noteringar och minnen, intervjuer med Elon Hedlund Särna

Upphov till den här artikeln är att jag hörde att ännu en verksamhet i Särna har försvunnit. Inte vilken butik som helst utan anrika Sko Klädes!

Foto: H. Forsslund

Ännu en viktig bit av Särnas själ är nu borta
Sko Klädes i Särna har slagit igen nu i höst!

Ännu ett bakslag för Särna som en gång räknades som centralorten i Norra Dalarna. Den orten med flest invånare och bästa servicen. Särna har fortfarande flest invånare men servicen har minskat radikalt.

Karin Olsson har nu stängt Särna sko och klädes handel som hon drivit i många år.

Karin tog över butiken efter sin mamma, Kajsa.

Sko Klädeshandel startade 1946 där Kajsa, Karins mamma blev anställd som expedient någon gång under 50-talet.

Kajsa köpte sedan butiken 1963 av dåvarande ägaren och drev den tills dottern Karin tog över.

Karin utvecklade butiken, byggde om, skaffade ny modernare inredning och varorna fick en ljus luftig exponering. Att Karin är en duktig dekoratör märktes på de smakliga fönsterskyltningarna och inte minst på blomsteruppsättningarna/bindningarna som erbjöds efter att Karin utökade verksamheten med blomsterhandel.

Nu har vi alltså förlorat en jättebra sko- och klädeaffär där jag och min familj gjort massor av bra och funktionella inköp genom åren.

Ett stort tack Karin, och din trevliga mamma Kajsa finns i vårt minne.

Karin Olsson.

Foto: Älvdalens Kommun

Butiks- och servicedöden slår olika hårt i olika delar av landet.

Jag besökte en större Galleria i en förort till Stockholm nu i höst. 10-15 butiker hade slagit igen. Tråkigt att se förstås, men det påverkar inte invånarna så jättemycket då de kan hitta motsvarande butiker mindre än 10 minuter med bil.

När en enda butik eller serviceinrättning som apotek försvinner i en glesbygd då är det inte "mindre än tio minuter med bil" till motsvarande service.

Då svider det desto mer för invånarna.

Sedan 1980-talet har butiker och service försvunnit i Särna Bankkontor, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, apotek och folktandvården på servicesidan.

Sedan har verksamheter försvunnit. Som: ICA Nygårds, Morins Bar & Konditori, Reklam och Foto, Radio-Tv affären, Sprängs Färg (numer SärnaAffärn), bageriet, Särna Järn, Presentboden, Särna Gallerian, Busstation med mottagning och inlämning av buss gods, en bensinmack (En av två, OK är kvar), Motell Kopparn, Restaurang & Hotell Gästis och nu sist fina anrika Sko-Klädes som gick i graven denna höst.

Vi kanske även skall ta med att Särna även kunnat "stoltsera" med en egen **Striptease Club** som även den har gått i graven (möjligen pga. bristande kundunderlag och kvalitet).
Mer om detta längre fram.

Jag kanske har missat att ta med verksamheter som försvunnit, men detta är vad jag kunnat luska fram.

Även Särnas större industrier har försvunnit
Särna Sågverk och branden
En brand som förändrade, om inte allt, så väldigt mycket.

Särnas största industri brann ner till grunden 1985 och byggdes aldrig upp igen och 30 personer miste jobbet. Verksamheten flyttades i stället till Sågen i Blyberg.

Kommunen gjorde försök att hjälpa till med en del projekt som skulle ersätta förlorade arbetstillfällen.

Resultatet blev väl så där!

PROJEKT:

- **Larstjärnarnas Fiskecenter**

Drivs av Idre Wildtrack vad jag kunnat läsa mig till.

- **Särna Off Road Center**

Har utbildningar på fyrhjuling och snöskoter. Både för yrkesförare och privatpersoner. Tror verksamheten fungerar än idag.

- **Särna hoppbackscentrum.**

Hoppbackarna byggdes 1994 och har använts väldigt sparsamt genom åren och fått stå och förfalla.

- **Hotell Njupeskar** öppnades i slutet på 90-talet och gick i konkurs 2007. Hotellens läge levde inte riktigt upp till sitt vackra namn med sitt läge vid långvården bakom Särna Vårdcentral. Om jag minns rätt delade man även kök med långvården!

- **Skogsmuseet Lomkällan**

Ett projekt man kanske kan säga vara det som tillfört bygden mest av projekten, (enligt mig).

Ännu en sågbrand

Några år efter Särnasågen brann ner startade Siljan Wood ett hyvleri för trägolv på området.

Hyvleri som även det brann ner och 2010 lades verksamheten ner i Särna och flyttades till Mora. Vid Siljans Wood arbetade 13 personer.

Byggmäster och Tre Vision

2016 försökte Byggmäster och Tre Vision starta upp en husfabrik för "miljövänliga hus" i de stora tomma industrilokaler som fanns inom industriområdet. 2019 gick även den satsningen i graven.

Två andra träindustrier i Särna som försvunnit

Två andra träindustrier som tillverkat timmerhus har funnits på Särna Industriområde, Jöns Spånbergs timmerhus och Björnhus. Björnhus var den mest namnkunniga av de två. Jag är inte helt säker men tror att Björnhus lade ner sin tillverkning i samband med att Särnasågen brann.

Viktiga verksamheter inom Särna i äldre tider

Skogen har varit den största näringen i Nora Dalarna, och Särna har varit lite av centrum häruppe. Det gjorde också att en viss industrialisering och "moderniteter" kom tidigt till Särna.

Här presenterar jag ett par av de som jag personligen tycker är de mest intressanta.

Joles Pelle dragspelstillverkaren från den lilla byn Lillfjäten inte långt från Fjätersåsen.

Bild: Särna Hembygdsförening

Joles Pelles Dragspelsfabrik**Det kom ett brev...**

Hösten 2005 mottog jag ett brev med en artikel, ett par bilder och en bok från en som jag förmodade var en kvinnlig släkting till Joles Pelle. Anledningen var att det utkommit en bok om Joles Pelle.

Brevskrivaren visste att jag brukar skriva om Norra Dalarna och ville att jag skulle ta med historien om Joles Pelle, och att jag var fri att använda artikeln.

Tyvärr hittar jag inte rätt på brevet i mitt röriga arkiv och har därför inte brevskrivarens namn.

Jag har här gjort en liten sammanfattning av Joles Pelle och dragspelsfabriken.

Fakta är från artikel av Björn Rehnström, Mora Tidning nov 2005.

Det fanns en gång i tiden två dragspelsfabrikanter i Dalarna.

En av dem, AB Joles Pelles fabriker i Särna. Joles Pelles historia har räddats från glömskan i form av en bok om denna landets näst största dragspelsfabrikant.

Den som skrivit boken heter Anders Mattsson från Älvdalen.

Anders Mattsson hade kommit över ett gammalt dragspel med namnet Joles Pelles på och började så småningom samla på sådana spel.

Med tiden blev det åtskilliga dragspel från Joles Pelles fabriker. Anders blev allt mer intresserad av verkligheten bakom dragspelsfabriken i Särna.

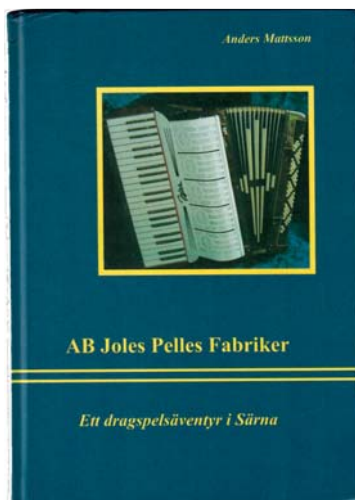
Anders nyfikenhet på Joles Pelle och fabriken var väckt och han började leta efter personer som jobbat på fabriken för att få så mycket bakgrundsmaterial som möjligt till boken.

Sent ute

Men som så ofta är man sent ut och de flesta som jobbat på fabriken hade redan gått ur tiden. Men några fanns kvar och mindes lite om tiden på fabriken.

Anders fick också mycket hjälp av Karl-Erik Hagström med historia och bakgrund.

Det samlade materialet resulterade i boken om Joles Pelle.

Boken jag fick av den okände brevskrivaren

En bok som handlar om en mycket driftig man i Särna, Joles Pelle Olsson.

Joles Pelle en riktig visionär och entreprenör.

Joles Pelle föddes i byn Lillfjäten och hade ett brokigt förflutet.

Bland annat hade han arbetat som hyrkusk i Falun och byggmästare i Stockholm.

Forts. sid. 12

Välkommen till Norra Dalarnas ledande fastighetsmäklare.

– Största utbudet av fjällstugor, villor, bostadsrätter och tomter.

Vill du veta vad din bostad är värd idag?

- Prata med oss för en kostnadsfri värdering. Vi finns alltid nära till hands.

Fastighetsbyrån Idre 0253-201 80 • idre@fastighetsbyran.se

fastighetsbyran.se/idre

Följ oss gärna!
Fastighetsbyranmoraidre

Fastighetsbyrån

Joles Pelle, en man med många med många idéer

Efter en kortare tid i USA återvände Joles Pelle och blev ångsågsägare i Särna.

Han provade på försäljning av gen-gasved och han var också rävfarmare en tid.

Under kriget startade han tjärfabrik i Särna och annonserade efter uppåt 100 stubbrytare som skulle få jobb hos honom.

Han drev dessutom Hotell Gästis i Särna!

Så småningom startade han dragspelsfabrik

Det började med att han köpte en firma; Ville Hansbacks dragspelsverkstad på Näset i Älvdalen.

Utan några som helst förkunskaper startade han sin fabrik. Personal rekryterades från Hagströms fabriker, vilket naturligtvis inte sågs med blida ögon av Albin Hagström.

En fabrik startades också i Falun, han sålde dragspelsskolor på korrespondens, och planer fanns på att starta en fabrik i Argentina. Av dessa blev dock inget av.

I augusti 1950 dog Joles Pelle och sonen Joles Alrik Olsson tog över, men verksamheten fortsatte bara i fyra år till.

Hur många instrument som tillverkades i Joles Pelles fabriker vet ingen i dag, men en uppskattning säger att det var omkring 15 000 totalt under de år som fabriken var igång. Joles Pelle var en betydande och respekterad arbetsgivare med som mest 300 anställda.

Kunglig hovleverantör

Joles Pelles dragspel hade gott ryckte i mitten på 1900-talet och dragspelsmusiken upplevde en högkonjunktur i Sverige och i Särna arrangerades dragspelstävlingar på Röda Kvarn. Första gången var 1946.

1949 blev fabriken kunglig hovleverantör. Efter att Joles Pelle först uppvaktat hovet hos Gustav V!

Som sagt en sann entreprenör!

1950 startade Joles Pelles Dragspelsskola

Ett smart drag som ökade försäljningen. Året innan köpte Joles Pelle mark för att starta en fabrik i dragspels mecka Argentina, men någon fabrik blev det aldrig. Men idéer och visioner fattades inte.

Joles Pelle Olsson levde mellan 1892 - 1950.

Röda Kvarn

Kanske den mest intressantaste av byggnaderna i Särna från början av förra seklet är biografen Röda kvarn.

Röda Kvarn öppnades 1926, Enligt uppgift användes lokalen tidigare som danslokal och var då fint dekorerad invändigt med kurbitsmålningar.

1946 byggdes lokalen om, fick sluttande golv och enklare biografstolar och Röda kvarn blev en renodlad biograf som även kunde användas som för olika sammankomster som teater och uppträdande. Bl.a. lär någon hypnotisör med namnet "Rolfin" uppträtt.

1967 gavs sista filmen

Det var Åsa Nisse som fick vara den sista filmen innan biografen lades ner.

TIPS se filmen "Röda Kvarn Särna" av Peter Jensen på YouTube. Filmen är från 2012 och visar Röda kvarn inuti, där precis allt finns kvar från forntida dar. En riktig nostalgitripp!

RÖDA KVARN - THE STORY

Seved Ebers från Särnaheden berättade för många år sedan för mig om hur det kom sig att Särna fick egen biograf.

Det fanns en man i Särna i början på 20 talet som hette Slaktar-Anders.

Anders lyckades under sina arbetsföra dagar skapa sig en för Särnas mått sett en anseelig förmögenhet.

I Idre-Särna området behövde man hästar då skogsbruk var i stort sett den enda utkomst som fanns för bygdens män. Man behövde även mjölk att dricka och till att ysta ost och kärna smör.

Nästan samma bild eller..., Det som skiljer är färgen och nästan 80 år!

Foto: Bild ovan H. Forsslund • Nedan Särna hembygdsförening

Särna Camping

VI ERBJUDER

Stugförmedling • Avresesyn
Avresestäd • Storstäd

För stugförmedling, syn, städ med mera
Kontakta: info@sarnacamping.se

"VI SKAPAR MINNEN"

Boka våra upplevelsepaket i Särna
Fiskekurser • Skoterturer • Mat & Kultur
Våra vattenfall med mera
Se hemsida: sarnacamping.se

Lena's
KÖK & BAR, SÄRNA

Lunchbuffé och à la carte meny i mysig herrgårdsmiljö med fantastiskt utsikt!
Lokalproducerade rätter från älg, ren och röding.
Hämtning och lämning till restaurangen kan ordnas!

Läs mer på vår hemsida: sarnacamping.se
Tel. 070-333 05 18 | info@sarnacamping.se

För att inte kon skulle gå i sin så måste hon få en kalv om året. De flesta skogsbönder kunde inte hålla mer än en eller två kor och ett par hästar för timmerskogen. Så mycket ängsmark att slå till vinterfoder finns som bekant inte i trakten.

Man var tvungen att slå myrgräs ute på myrarna. Det är härifrån namnet på våra vindskydd över våra eldplatser fått sitt namn, "slogbod". En enkel bod som man kunde övernatta i under slätterna.

Att hitta, slå och få hem vinterfoder till djuren var alltså både tidsödande och arbetsamt. Därför sålde man ofta kalvarna på hösten för att slipa föda dem under den långa vintern.

Slakta kalvarna för eget bruk var det sällan tal om, när det kunde vankas en sådan bristvara som kontanter.

Slaktar-Anders affärsidé var lika enkel som genial.

Slaktar-Anders köpte och drev ner kor som såldes i Siljans bygden. Han köpte sedan hästar som han drev upp till Särna-Idre och sålde till skogsbönderna.

Slaktar-Anders blev med åren tämligen förmögen. När sedan en ambulerande Kinematograf (filmvisare) besökte orten, blev hans då 16 årige son alldeles till sig över detta med rörliga bilder på duk. Han tjtade på farsgubben att han ville ha en egen kinematograf.

Den välbeställda fadern lät sig ryckas med och lät bygga Röda Kvarn åt sonen.

På 60-talet upphörde Röda Kvarn att fungera som bio.

Dörrarna låstes med stolar, duk och projektor helt intakta. Flera försök gjordes att övertala sonen att sälja fastigheten för att inte den kulturminnesvärda biografen skall gå i graven med att taket rasar in. Sonen lär ha avvisat alla erbjudanden av någon anledning som ingen vet eller förstått.

Med åren har fler och fler fönster krossats av bygdens "ambitiösa" unga män, som naturligtvis inte förstått vilket värde som de utsatt för väder och vind.

En ideell förening med namnet "Röda Kvarns Bygdegårdsförening" startades 2002.

Vi får hoppas att föreningen får möjlighet att bevara Bio Röda Kvarn. För att kunna renovera den gamla biografen kanske det inte räcker med ideellt arbete utan här behövs nog bidrag och sponsorer.

Under festveckan i Särna har man under de senaste åren kunnat besöka Bio Röda Kvarn och känna lite av atmosfären av en biograf från förr. Röda kvarn fick byggnadsminnes status redan 1995.

Järnvägen

Elon Hedlund berättade för mig en gång om järnvägen till Särna. Det blev en jättelång och intressant historia på många A4-sidor. Här får Elon bara berätta inledningen och slutet.

Elon Hedlund framför "Särnavagnen" i Särna. Foto H.Forslund

Vid invigningen av Särna station 1928 var jag fyllda sex år.

Jag bodde då på Särnaheden men fick följa med till Särna då, och då och naturligtvis ville ingen missa invigningen av Särna station så naturligtvis var jag och mina föräldrar där.

Det var ju en stor glädje när järnvägen kom till. Själva invigningen av järnvägen Limesforsen-Sälen-Särna, oftast kallad Särnabanan. Invigningen förrättades av dåvarande statsminister Carl-Gustaf Ekman.

Folket jublade och kungahuset hade skickat telegram.

Det var nog den största händelsen i Särnas historia.

Jag var ju bara barn så jag minns mest att det var stor fest, blommor och pynt och mycket förväntansfulla människor vid det nybyggda stationshuset.

Jag minns att det var musik och jubel när det pampiga tåget kom. Eftersom jag var så ung så minns jag naturligtvis inte alla detaljer kring invigningen.

Järnvägsnedläggningen

Nedläggningen av järnvägen kom liksom smygande bit för bit. Vilket säkert var en genomtänkt strategi från SJ.

En arbetsgrupp föreslog omfattande "trafikomläggningar", som SJ-byråkraterna föredrog att uttrycka sig när det handlade om neddragningar. Tågturer upphörde och ersattes med landsvägsbussar.

Rälsbussen fortsatte att gå fram till 1961. Men rälsbussen tog ju egentligen inte så mycket gods så det mesta fick gå på lastbilar. Så det hela ebade ut och den sista rälsbussen avgick från Särna station den 1 september 1961.

Tänk vad det skulle betytt för turisterna och bygden idag om järnvägen fått vara kvar!

Särna Station • Bild: Vykort

Särna Kyrkby var år 2080 den större centralorten av Särna och Idre

Men idag har Idre gott om Särna, både när det gäller folkmängd och arbetstillfällen.

Särna, Idre och Älvdalen, var egna kommuner fram till 1971 då de tre kommunerna Älvdalen, Särna och Idre slogs ihop till en kommun, Älvdalens Kommun.

Vy från Södra infarten till Särna, ca. 1916

Foto: Särna Hembygdsförening

När vår familj köpte stuga i Kringelfjorden 1980 hade Särna 1070 innevånare. 2023 finns 933 innevånare. En rejäl minskning. Idag bor det fler i Idre.

I Idre har befolkningmängden väsentligt. 1980 hade Idre 693 invånare och nu 2023 finns 1130 invånare i Idre. Skulle man räkna med alla säsongsarbetare som jobbar inom turistnäringen så förmodar jag att Idres invånarantal vissa tider på året är det dubbla. Man kanske kan säga att Idre är den nya centralorten.

Största arbetsgivaren i Särna är idag är Särna vårdcentral med sina 20 fast anställda. Vårdcentralen servar inte bara Särna utan Idre och alla områdets "utbyar". Vårdcentralen hade även apotek (Apoteket Lavskrikan). Apoteket stängde 2019 och har väckt mycket ilska i Norra Dalarna som nu fått 11 mil och mer till närmaste apotek.

Utlämningsställen för beställda apoteksvaror finns på Coop Särna och Idre. (Finns Även i Idre Fjälls reception).

Källor statistik: I huvudet på Hans, Wikipedia, Älvdalens Kommun

Mina kunskaper om Särna är lite större än om Idre

Att mina kunskaper om Särna är betydligt större än om Idre är ganska naturligt, detta beroende på att Särna var det större samhället och det var här vi handlade och köpte våra tjänster i första hand på 80-talet.

Jag lärde känna många trevliga människor i Särna och på Särnaheden. Fantastiskt vänliga människor som lät mig och min familj ta del och av livet och kulturen häruppe på ett mycket välkommande sätt.

Särna butiker och verksamheter så som jag minns, läst och fått berätta för mig

Förutom lite av Särnas historia, invånarna och levnadsätten fanns det speciellt några av butikerna som för mig skapade lite sent återkommen barnoms glädje från min barndoms Ångermanland.

Vi tittar närmare på några av butiker och verksamheterna

Följ gärna med på min resa genom Särna Kyrkby där några av byggnader och platserna berättar sin historia. Det blir ingen kronologisk ordning på mina nedslag i byn, vare sig i tid eller plats.

Jag reserverar mig för att jag eventuellt minns lite fel i något sammanhang.

Vi startar väl mitt i byn SÄRNA TORG

Idag är torget i princip bara en stor parkeringsplats. På 80-talet var det en central plats med en liten park i form av en upphöjd gräsklädd kulle närmast landsvägen med någon parkbänk där Särnas ledighetskommitté kunde husera på dagtid och ungdomsbuset på kvällstid.

Parkkullen försvann så småningom. Troligen beroende på att kullens vackra gräsyta besöktes oftare av bygdens svarta får än de vita.

Här runt torget har också samhällets viktigare funktioner huserat som:

Banker, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Ica Nygårds m.fl. Biblioteket finns kvar än idag. I Ica Nygårds lokaler håller nu Abris Snö & Sjö till med försäljning och service av snöskotrar, ATV, båtar, båtmotorer, släpvagnar, motorsågar, trimmers och allt annat du behöver i skog, mark och på sjön och vid stugan.

Forts. sid. 14

Ett nytt mindre torg

Ett mindre torg finns nu till vänster om Abris Sjö & Snö. Det är ett rent aktivitets- och marknadstorg där man vi festligare tillfällen ordnar med lotterier, försäljning av mat och hantverk. Naturligtvis står Särnas julgran här lagom till skyltsöndagen.

SÄRNA STRIPPKLUBB

Man överdriver nog inte om man säger att det kom som en fullkomlig överraskning när Dragan Bratic kom till byn med sina strippdansöser och slog sig ner i den stora tomma vita butiksfastigheten snett emot parkeringen vid torget.

Dragan han hade visioner om, här skulle folk från Idre, utbyarna och ända från Norge strömma till. Strippklubben i lilla Särna, granne till ödemarken, uppmärksammades av olika medier runt om i Sverige och Norge, och faktiskt även i andra delar av Europa.

Folk strömmade trots detta inte till... Det lilla kundunderlaget i var snabbt tillfredsställt och folket på orten kallade strippen "förargelsens hus" och började protestera, bland annat startade man en namninsamling mot strippklubben, och så var det färdigdansat runt stängen i Särna. Så gick det till när lilla Särna fick, och miste Norra Dalarnas första strippklubb.

Från Stripp till klipp

Särna Gallerian
När väl Strippen flyttat ut öppnades istället en verksamhet under det ambitiösa namnet "Särna Gallerian". Som rätt snart bytte namn till det inte lika pampiga "Särna Allehanda". Drivande i projektet var Systrarna Olsson som var lite trångbodd i sin lilla butik "Systrarna Olssons Allehanda" vid torget.

Särna Gallerian

SÄRNA GALLERIAN
Många ville dela på butiksytorna så det blev ett för Särna ganska pretentiöst namn, *Särna Gallerian*.

Här fanns bl.a.

- Presenter •Smycken •Fotvård
- Frisörer •Sömmerska
- Sängkläder •Inredning
- Håkas Djurbutik (Sålde inte djur utan djurtillbehör och utrustning).
- Särna Fornminnesförening.

Sedan några år har Gallerian upphört och idag huserar Byggevallens El service i lokalen.

ENGSTRÖMS – SPRÅNGS FÄRG – SÄRNAFFÄRN

Butiken som idag heter Särnaffärn har haft en lite "kameleontisk" utveckling.

Jag tror att butiken började som manufakturaffär med bland annat kläder, (kan ha hetat Engströms), gick vidare till livsmedelsaffär, och när ICA Nygårds byggde på torget (Nuvarande Abris) så flyttade Sprängs Järn in, med Jörgen Mörk som föreståndare.

En nygammal trivsamt variant av en lanthandel

Efter Sprängs tog Laila Olsson som tidigare var anställd hos Sprängs över verksamheten och skapade Särnaffärn.

En nygammal trivsamt variant av en lanthandel där det finns mycket smått och gott plus kafé. Svårt att beskriva sortimentet, bästa tipset är att ta en runda i butiken och kolla in.

Jag själv har bara upplevt två av verksamheterna i fastigheten.

Först Sprängs Färg som drevs av Jörgen Mörk och nu Särnaffärn som drivs av en av mina gamla bekantingar, Laila Olsson.

Laila drev några år ICA Nygårds tillsammans med en annan av mina vänner, Per-Åke Olsson på Särnaheden.

Foto H. Forsslund

REKLAM & FOTO

Reklam & Foto Står det fortfarande på en ljusskylt från 50-talet på huset mitt emot Pizzeria Capri mitt i Särna.

1958 öppnade Bengt Mattsson sin fotobutik. En butik som han drev i nästan 60 år.

Bengt Mattsson mottog Älvdalens Kulturpris 2008 och var då 86 år fyllda. Bengt var en duktig backhoppare i sin ungdom. Bengt var även medlem i Pressfotografernas Klubb, PFK, och jobbade som sportskribent mellan jobben.

Bengt Mattsson avled 2013 och var då 92 år gammal.

Bilden nedan med blomsterflickorna utanför Engströms kommer från Särna Hembygdsförening och fotot är taget under Barnens Dag 1943.

Lägg märke till ängen till höger i direkt anslutning till butiken.

Det är det som idag är stora torget i Särna med sin parkeringsplats.

I skogskanten kommer så småningom Ica Nygårds (nuvarande Abris Sjö & Snö) att dyka upp.

Kurvan TYG & KLÄDER Välkommen till oss
IDRE 0253-205 04 Kläder och tyger i mängder!

BUTIKEN SOM HAR DET MESTA.

Här hittar du: Dam, Herr & Barnkläder.

Tyger: metervaror och färdigsydda gardiner.

Garner, stickor, sybehör

Vi syr även på beställning.

Missa inte vår webshop på: www.kurvanstygs.se

Syrran & Jag
Kurvan

Välkommen till vår butik mitt i byn
Heminredning för alla

Lakan • dukar • ljus • lampor • mattor • handdukar • skor mm.

0253-205 03

Öppettider för båda butikerna

Måndag - Fredag	10:00 - 18:00
Lördag	10:00 - 13:00
Söndag	Stängt

Välkomna önskar personalen!

Jag minns...

MORINS BAR- OCH KONDITORI
(Låg i nuvarande Pizzeria Capris lokaler mitt emot Bengt Mattssons Reklam och Foto i Särna)

Inne på Morins var allt exakt som på femtiotalet långt in på 90-talet (så när som på en TV-apparat av lite modernare snitt).

Jag minns mitt första möte med Morins Bar & Konditori.

En höstdag 1980 besökte Eva och jag detta fascinerande ställe.

Jag gick fram till disken och beställde en cheeseburgare och en Coca Cola. — Här uppe säger vi "ostburgare" och det har vi int, å kokolan ä slut! - Vill du ha varmkörv så går det bra, sa kvinnan med eftertryck.

Ja tack sa vi, vi tar två med bröd och så två kaffe med mjölk. Om det nu heter så, sa jag med lite eftertryck.

Kvinnan bakom disken fyllde en kastrull med vatten, satte den på spisen och la i två korvar, det tar en stund, sa hon och försvann.

Vi satte oss vid fönstret tittade ut över Särnavägen och angivande byggnader.

Vi såg inte en själ förutom en ensam hund som släntrade förbi efter vägen och en röd Epatraktor. Epatraktorn såg vi desto mer.

— Korven är klar, ropade kvinnan som återkommit lika tyst som hon försvann. Kvinnan räckte över korvarna och sa, Senap å ketchup står på bordet där borti, och det var något i hennes blick och röstläge som sa; Hmmm, Stockholmare! Det förstod vi, fast att det inte hördes.

Vi tog våra korvar, satte oss vid fönstret och följde Epans många turer fram och åter efter bygatan. Jag tror att Epan passerade oss 14!!! gånger under den tid det tog oss att få i oss korven och kaffet.

Morins hade eget bageri som bakade både konditorivaror och matbröd. Bland annat den berömda "Särnalimpan" som kom att bli vår familjs favorit. En smakupplevelse som försvann med Morins Konditori. Förutom kaffe och bakverk kunde man även äta dagens rätt.

En annan lyx på detta ställe var att man kunde beställa "Portello". En mörkröd gudomlig läsk med okänt innehåll och svårbeskrivlig smak. Portello fanns att köpa på Harrys livs i min barndoms by Dombäck i Ångermanland.

Åhhh så en Portello!

RIGMORS LOPPIS & KURIOSA En fyndhörna eller en skattkammare...

Text & Foto: H. Forsslund
Snett emot Sko Klädes hittar du min favoritbutik i Särna, Rigormors Loppis & Kuriosa.

Varje gång vi är uppe i Kringelfjorden så finns det några butiker i vårt område som vi alltid besöker vi besöker.

I IDRE är det naturligtvis Ica Bua som är en ovanligt trevlig och innehållsrik matbutik. En butik som egentligen bara har en nackdel, den är så populär så det kan vissa tider på året ibland vara så trångt att man funderat på att vända och handla en annan dag. Och så förstås Kurvans Tyg & Kläder. Alltid är det något vi behöver från Kurvans. Är det inte strumpor, kalsonger eller något annat i klädväg så kan det vara tyg till gardiner, kud- dar etc. Och det bästa av allt - man kan få hjälp med sömnad av gardiner eller lägga upp byxor till korta och lite smårundera personer som undertecknad.

I SÄRNA Våra måstebutiker i Särna har varit Sko Klädes där familjen utrustat sig under alla år, och Rigormors lilla butik med det stora innehållet.

Sko klädes som jag berättat tidigare upphörde nu hösten 2023, men Rigmor är "still going strong" och har lovat mej att hon skall hålla på så länge hon inte ramlar av målarpallen.

Rigormors Loppis & Kuriosa
Nu i höst intervjuade jag Rigmor Johansson på Rigormors Loppis & Kuriosa. Jag frågade jag Rigmor hur hon hamnade i Särna?

— Min man Willy sökte jobb här uppe på skolan, Vi bodde i en studentlägenhet i Linköping på den tiden. Willy var klar med sina studier och var färdig adjunkt, och nu behövde han ett jobb.

En lärartjänst i Särna var ledig och den sökte och fick Willy. Han blev med tiden rektor på skolan och jobbade kvar tills sin pension. Willy drabbades tyvärr av Parkinson och gick bort härom året, berättar Rigmor.

Hemmafru som tyckte om kurbitsmålning

— Jag själv jobbade inom sjukvården nere i Linköping, men häruppe i Särna så var det hemmafru som var mitt jobb de första åren, också hade jag ju min son Örjan.

Målning har alltid intresserat mej, mest har det väl varit dekorationsmålning.

Jag gick väl någon kurs i kurbitsmålning här i Särna. Efter det började jag hålla egna kurser i målning på skolan i Särna. Mycket handlade det om att lära ut klassisk kurbitsmålning med traditionella linoljefärger.

Den här butiksloken stod tom och passade mej så jag flyttade in här

med min verksamhet. Innan dess hade det varit tidningsaffär och leksaksaffär i lokalen vad jag hört berättar Rigmor.

Gammalt och nytt

— Säljer mycket loppisprylar, sedan får jag en hel del beställningar av bänkar och stolar etc. Många häruppe i bygden beställer målade stolar och korgar.

Men jag får faktiskt en hel del beställningsarbeten av turister. Även en del norrmän har jag som kunder, mest på sommarn och under jul, sport och påskloven.

Forts. Sid 16.

Svårt att hinna med på semestern

- och hellre vill njuta av fjäll och friluftsliv än med jobbarbyxorna på?

Lugn, vi fixar det!

IDREMÅLARNA
Jens Martinsson Måleri AB Idre. Tel 0253-204 18. Mobil 073-057 69 22

Idremålarna är din kompletta måleripartner i Idre med omnejd.

Vi utför in- och utvändig målning samt tapetsering vid nybyggnation och renovering.

I företaget finns lång tradition och gedigen kunskap

— vi håller alltid hög kvalitet på våra arbeten.

Välkommen att kontakta oss!

IDREMÅLARNA

Telefon: 0253-204 18 • Mobil: 0730-57 69 22
www.idremalarna.se • E-post: jens@idremalarna.se

Forts. Rigmor...

Kvalitetloppis

– Min son Örjan som du känner och hans Sambo Karin åker runt och köper mycket till loppisen, de är jätteduktiga så jag har mycket kvalitetsaker.

Här finns även en hel del antika allmogesaker, allt från bruksföremål i trä till kopparbunkar, kaffepannor och andra metallsaker. Sedan finns det mycket som kan betraktas som vanliga loppissaker som gramfon-

skivor, gamla serie- och veckotidningar och annat kras.

Efterfrågan på gamla vinylskivor har ökat, det är många turister som kommer och bläddrar runt i skivbackarna. Sedan är det förstås en hel del nyproducerat som stolar och bänkar och som jag dekorationsmålar och ytbehandlar.

Du brukar ju beställa en Kringelfjordsbänk till nyårslotteriet varje år. Den och mycket av möblerna kommer från Anders Jonasson i Östomsjön.

Något som blivit allt mer populärt med åren är nygjorda träslavar, smörknivar från Småland och den typen av småsaker, säger Rigmor.

Julmarknaden på Stortorget i Stockholm

– Jag stod på julmarknaden på Stortorget och sålde mina saker i många år. Började någon gång på 70-talet. Sista gången jag stod där var väl för 10 år sedan.

Min son Örjan var med på Stortorget många år. Örjan hade en egen bod där han sålde omålade trä-saker. Jag hade mitt stånd med mina tavlor, hand målade korgar, skärbräddor och sånt.

Mina tavlor var mest med kurbitsmotiv.

Jag gjorde allt själv från att spänna väv på ramar till själva målningen av tavlorna. Försäljningen på julmarknaden i stort gick jättebra, men tavlorna sålde bäst, säger Rigmor.

Det var en rolig tid med mycket gemyt och julstämning. Det var ju oftast samma personer i stånden så det var trevligt varje julmarknad. Man blev ju lite tjejis med de flesta och en del har jag kontakt med fortfarande. Ja, det var en rolig tid!

Allting har ett slut även om det är roligt.

– Man blir tröttare för att inte säga bekvämare med åren. Till slut kände jag att inte orkade med julmarknaden i gamla stan, det var ju mycket som skulle planeras, tillverkas och köpas in, förutom själva jobbet med försäljningen i bodarna. Ja, det var en fin tid och minnena har jag ju kvar, säger Rigmor.

Antikt och kuriosa inte bara och kvalitetsloppis

Hos Rigmor finns inte bara vad vi stockholmarna normalt kallar för loppisprylar. Mycket av Rigmors loppisfynd kan du hitta i antikaffärer i Stockholm, och det till helt andra priser.

Det vet jag som har en kompis som driver antikaffär i Stockholm.

Har du inte besökt Rigmors butik, så gör det. Du lär inte bli besviken.

Hans

Walls Särna

Aktiv entreprenör – året om

walls-akeri@hotmail.com

Gräv & chaktarbeten
Betong • Grus

HYR SKOTER och kör själv
- eller HÄNG MED PÅ SKOTERSAFARI
UTHYRNING: skotrar, pulkor, kärlar, kläder

Knappgården Särnaheden

Vi hjälper dig med GRÄV & CHAKT som:

Grundplanering • Dränering • Dikesgrävning • Kabelgrävning • Betong

Hyr vår 5,5 tons minigrävare och gör jobbet själv...

Tel. 070-607 56 02 • Följ oss gärna

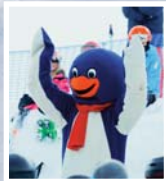

Vi kringelfjordare har alltid haft ett gott öga till Fjätersvålen. Skidanläggningen som varit min familjs favorit ända sedan barnen var små.

Jag vill gärna puffa lite för Fjätersvålen, anläggningen som inte har allt, - men det där lilla extra!

Nedan hittar du lite av nyheterna vintern 23-24

Läs mer på: fjatervalen.se

40 ÅRS JUBILEUM

Den 23 december är det 40 år sedan Fjätersvålen Skidlift grundades, nuvarande Fjätersvålen AB. Det vill man givetvis fira och den 23 december bjuds alla på tårta och sen after ski. Det kommer dessutom finnas förmånliga jubileumserbjudanden under hela säsongen. Missa inte heller jubileumsbakelsen i världshuset!

Ny hållbar aktivitet tillsammans med Särna Adventure

Fjätersvålen har ingått ett samarbete med Särna Adventure som drivs av naturguiden Daniel Modigh. Daniel kommer erbjuda bla snöskovandring, matlagning i det fria och outdoor workshops med utgångspunkt från Fjätersvålen.

Besökarna får bland annat lära sig konsten att göra riktigt gott kokkaffe, grädda våfflor över öppen eld, tälja kårar och göra upp eld.

Ny grillplats

Man bygger en ny fin grillplats vid liften, intill slobodarna. Till nästa vinter kommer det att kompletteras med två inbyggda rastplatser med bord och bänkar under tak.

Säkerställa tidigare öppning av prioriterade nedfarter

Till denna vinter utökas bland annat antalet uttag för att effektivisera och kunna koncentrera snöproduktionen till prioriterade nedfarter.

Det innebär i sak att man kan säkerställa en tidigare öppning av bland

annat övre delen av Örnen som är huvudbacke.

Näringsbutikerna öppna 6-23

Nyhet för denna vintersäsong är att du kommer kunna handla från tidig morgon till sen kväll. Du öppnar dörren genom ditt bankid och scannar sedan de varor du vill ha och betalar smidigt via swish eller kort. Personal finns på plats några timmar varje dag för dem som eventuellt inte har tillgång till bankid eller behöver hjälp.

Fjätersvålen har ett brett sortiment av livsmedel med fokus på lokala produkter.

Nytt samarbete för hundspannsturer

Till denna vinter har Fjätersvålen en ny samarbetspartner, Sälens Hund & Aktivitet. Ulrika är en driven och dedikerad entreprenör inom hundspannsupplevelser.

Håll dig uppdaterad. Läs mer på: fjatervalen.se

Hans

Fjätersvålen

-TOPPEN I IDREFJÄLLEN

40 års
jubileum

Kolla in våra
erbjudanden på
fjatervalen.se

Magisk skidåkning, 20 minuter från Kringelfjorden

Njut av stillheten och fjällvidderna i våra vackra fjällspår, koppla av framför brasan i Världshuset med något gott att äta och dricka. Här finns 18 välpreparerade pister, 48 km längdspår, näringsbutik, skidskola och skidshop. Dessutom hundspann, toppturer, snöskovandring, skoterturer mm.

#ingenträngsel

#högstbackenidalarna

#fjällpåriktigt

Läs mer på fjatervalen.se

Tel. 0253-211 43 | bokning@fjatervalen.se

Fjätersvålen

Forts. Särna nu och då...

Särna Järn 1950 (Frikyrkomöte)
Fotograf: Carl Gustaf Rosenberg
Interiörbild: 50-talsjakten

SÄRNA JÄRNAFFÄR

Det var länge sedan man kunde besöka en "riktig Järnaffär". Jag menar en sådan som har handelsbuds-känsla och personal som vet vad de säljer, hur grejorna fungerar och kan ge informativa tips. En sådan affär fanns i Särna och låg i Sionhusets bottenvåning.

Affären drevs av Lasse Sol, en jättestrevlig man som jag gärna tittade in hos, även om jag inte skulle köpa något, bara för att prata bort en stund.

I affären fanns allt möjligt och omöjligt och lite till.

Allt från skruv och beslag till fiskeutrustning, mask & maggots, nät, vapen och ammunition, kläder för jakt & fiske. Byggvaror som virke, isolering marksten/tegel etc. fanns i en stor lada tvärs över Särnavägen. Det Lasse inte hade på lager, det tog han hem på ett par dagar.

Inne i butiken fanns diskar fulla med större och mindre lådor med skruv och beslag mm.

Jag frågade Lasse en gång hur han visste vad som fanns i alla lådor och fack?

— Inga problem, sa den pratglade Lasse, du vet väl att jag är bra på att hålla låda, skrattade Lasse.

En del lådor har ju någon del av innehållet monterat utanpå eller en skriven lapp.

Ja men en många lådor står det inget på sa jag.

— Det är bara jag, frugan och ibland grabben som står här, om han inte är ute och kör buss, och vi vet var allt finns, sa Lasse.

Lite förundrad blir man ändå!

Jag kan dra ut alla kökslådor hemma och i Kringelfjorden innan jag hittar rätt, och det är likadant hela tiden!

En del har ordning i "huvudbiblioteket" och då blir allt liksom lättare, andra är som jag, och har tappat hela kartoteket och får irra runt bland de "grå hyllorna" och leta efter namn på personer och platser som jag inte vet var jag lagt.

Du är bara lite disträ, säger min Eva. Hjärndöd, säger min son Gustaf.

CATRIN STRIGL KERAMIK.

Catrin Strigl har nu en mysig keramikbutik i lokalen, Catrin Strigl Keramik.

Eftersom jag missat butiken helt så tog jag kontakt med Catrin och bad henne beskriva sin verksamhet.

Catrin Strigl

Hej, Jag heter Catrin Strigl. Jag har en keramikstudio och butik här i Särna. Jag drejar och skapar all keramik på plats.

Jag tillverkar olika alster efter inspiration och skaparglädje. Bl.a. gör jag ljusstakar, skålar, små kannor, och annat som passar för årstiden.

Nu är det adventsljusstar, snögubbar med skotermössor, och annat vintrigt. Det som blivit lite populärt är mina "Fjällfika-kåsar" och Städjan-muggar.

Butiken är öppen 3-4 dagar i veckan. Du välkommen in och se vad jag gör.

Catrin Strigl

TIPS: Vill du besöka Catrins butik och ateljè. Ring/smsa gärna innan på: 076-883 09 08 om du är osäker på om det är öppet.

Foto: Catrin Strigl

Välkommen till Gulf Idre!

**Kiosk
Fastfood
Smörgåsar
Ved
Biltillbehör
Drivmedel**

**Däckverkstad
Hyrsläp
Gasol
Bilbatterier**

ÖPPET
Mån-fre 07-21
Lör-sön 08-21

Gulf Idre
0253-201 12
info@gulfidre.se

Europcar

SUPERSNABBLÄDDNING

Forts. Särna nu och då...

Foto: Lomkällan

Så nu har vi förflyttat oss längst upp i byn och vår sista utpost åt norr.

SKOGSMUSEET LOMKÄLLAN

Även Lomkällan har haft svårt med överlevnaden.

Vad jag minns äger Kommunen skogsmuseet som från början drevs av någon form av stiftelse med Stig Eriksson från Nordomsjön i spetsen.

Kommunen ville efter ett antal år minska sina kostnader för Skogsmuseet och lade ut driften på anbud. Lomkällan öppnade i ny regi men blev aldrig den samma.

Mycket av de fina och intressanta utställningsföremålen försvann, speciellt de som fanns inne i själva byggnaden.

Det har varit flera turer runt driften av Lomkällan och idag är det Särna Hembygdsförening som driver anläggningen och nu åter med stöd av kommunen.

Hembygdsföreningen kämpar på för att återskapa Skogsmuseets forna storhet, vilket man är på god väg att göra. Själv har jag bara hjälpt till genom stötta upp Storpers Svenska i Lomkällans entré.

Barnaktivitetsområde

Jag kan berätta att jag hade en idé om att man skulle kunna vidareutveckla verksamhet på Lomkällan med ett barnaktivitetsområde med inriktning på lek, äventyr och kultur i den inhägnade delen mellan parkeringen och receptionen.

Tanken var att förutom "pröva-på-aktiviteter" skulle det helst finnas ett samarbete med Idre Sameby.

Kanske några renar i hägn och en utställningstältkåta med information i ord och bild, samt ett bildspel på skärm "Renens vandringar över året".

Ett bildspel som samén Mikael Andersson tog fram för mina företagsgrupper. Idag tror jag att Mickes bror, Peter Anderson har utvecklat det programmet vidare.

Jag hade kunnat hjälpa till med tältkåtor i olika storlekar med inredning förutom lite idéer. Vi skulle även sommartid locka unga besökare med en "bilbana" för terränggående treväxlade trambilar mm.

Lille Hans "stöttar" Stor-Per Foto: J. Zotterman

Barnaktiviteter i Kringelfjorden

Foto: C. Ström

Mina insatser hade jag tänkt skulle vara ideella. Min belöning skulle vara att få vara med och "leka" lite och sprida glädje, kultur och information på ett spännande sätt om det område som ligger mig varmast om hjärtat sedan 1980-talet, - Särna-Idre-Grövelsjöfjällen.

Drömmen blev aldrig verklighet

När jag presenterade mina idéer för Stig Eriksson så sa han, - Hasse du är ett år försent ute, vi skall lägga ner!

Nu har jag gått i pension och avyttrat det mesta av Berg & Dahls lek- äventyr och aktivitetsutrustning.

Detta i samband med att jag flyttat och inte har samma lagermöjligheter.

Det finns säkert goda krafter inom Särna Hembygdsförening som med lite hjälp av sponsorer från ortens företagare kan fortsätta att utveckla Skogsmuseet Lomkällan.

Det är lika viktigt som spännande för både barn och vuxna att det funnits ett annat Sverige, inte allt för länge sedan.

Hans

Bilden nedan Oskar Björklund framför sin koja på Skogsmuseet.

Bild: H. Forsslund

SÄRNAFFÄRN

Välkommen till det
"LILLA VARUHUSET"
i Särna - mitt i byn

HÄR HITTAR DU bl.a

Järnvaror • Färg • Tapeter • Fiskeutrustning/kort
• Leksaker • Hundartiklar • Återförsäljare för
Cylinda produkter, tillbehör • Sängkläder från
Värnamo of Sweden, - och mycket mer...

ALCRO

- Sätter färg på
det mesta...

Vi är även ombud för:
SYSTEMBOLAGET

Minigrill & Café

- med korv och hamburgare,
- gott fikabröd och på fredagar
räkmackor i vår butik.

Välkommen in
Laila med personal

Särnaffärn • Särnavägen 133 • 0253-104 30

HOPPBACARNA I MICKELTEMPLET

Så beger vi oss till sist längst ner i söder i Särnbyn, fast en bit upp mot Mickeltemplet

Hoppbackarna byggdes 1994 och har använts väldigt sparsamt genom åren och fått stå och förfalla.

Nu har sista hoppbacken uppe vid Mickeltemplet i Särna rivits och det med dunder och brak.

Det skedde i början på november i år och var en säkerhetsåtgärd efter att mellanbacken hade rivit sig själv tidigare i år.

Felsatsning

Satsningen på hoppbackar i Särna var tänkt att dra backhoppnings entusiaster och klubbar till Särna och bidra till ekonomin efter storbranden på sarnasågen 1985.

En satsning som kom på skam och inte alls blev som Särnas Backhopparklubb och Särnaborna hade hoppats på.

Det enda större arrangemang klubben hade under de 30 år backarna fanns var SM i backhoppning 2003.

Backhoppning är en gammal tradition i Särna.

Jag minns ett samtal med Elon Hedlund från Särnaheden, kusin till den legendariske skidåkaren "Särna Hedlund".

Vi satt i Elons kök som så många gånger förr. Den här gången pratade vi skidåkning och Elon berättade bl.a. om backhoppning.

Elon Hedlund mins.

— Jag har berättat för dig tidigare att Gotthard och Folke Spånberg var duktiga skidåkare. De grabbarna de vart backhoppare sen. Gotthard förresten tror jag bodde uppe vid Kringelfjorden på äldre dar.

När vi var pojkar byggde vi ett hopp där på Hea, mitt för bageriet som fanns där då, nedanför berget där Gotthard och Folke bodde då. Där kan du gå och titta för det finns lite kvar av vår första lilla hoppbacke.

Gotthard hoppade 28 meter i den backen minns jag. Vi byggde av sockerlådor vet du, stora trälåder vi fick från Konsum, för det fanns ju Konsum på Heden på den tiden. Vi byggde upp hoppet nere i berget med ris och snö ovanpå.

Sen hade vi en dålig överbacke.

De var store grove taller och där spika vi upp plank på varje sida så de vart lite å stå på. Sedan gjorde vi en brygga upp dit. Sedan ordnade vi så vi kunde åka efter plank ner mot stupet där. Då det var klart hade vi ett hopp som man kunde hoppa ända till 28 meter i.

Sedan byggdes det ett par riktiga hoppbackar fram i berget i backen från Särna ner mot östomsjönsbron.

I dag syns inget av de här backarna.

Hoppbackarna på Mickeltemplet. Bilden ovan - sprängningen

Foto Nisse Schmidt

I backarna ner mot sjön hoppade man 38-40 meter. Mycket senare byggde man backarna uppe på Mickeltemplet, men blev det inte många tävlingar där. Det hela ebade ut liksom.

Gotthard Spånberg var väl en av de bästa hopparna vi hade. Han var bland de tio bästa hopparna i landet. Gotthards brorsa Folke, var en duktig hoppare han med, men en Gotthard var lite bättre och han var bl.a. med och hoppa ett par gånger när SM gick i Falun minns jag. Han kom väl kring de 10-15 bästa.

Så slutar Elons berättelse om hoppbackar i Särna och på Särnaheden.

Gotthard Spånberg bodde på äldre dar uppe vid Kringelfjorden.

Elon Hedlund Foto: H. Forsslund

Svenska kyrkan

IDRE - SÄRNA

Kyrkan, mer än du tror...

Välkommen på våra gudstjänster, musikkvällar, event med mera. Följ oss på vår hemsida eller Facebook för aktuell information.

Facebook

Hemsida

www.svenskakyrkan.se/idre-sarna

Sven Tysk hoppar i hoppbacken Storholn vid skolan 1953
Bild: Särna Hembygdsförening

Välkommen till den vänliga butiken

Missa inte våra veckoerbjudanden

Frukt & Grönt

Fräsch frukt och grönt hela året.
Naturligtvis med årstidsanpassning på primörerna.

Hos oss bunkrar du upp för
fjällturen och skidbacken

Välkommen till vår butik online!
Ett lättare sätt att handla smart!

Välkommen till ICAS e-handel

Ett lättare sätt att handla smart!

Gå in på vår hemsida och registrera dig och börja handla.
En videofilm visar vi hur du enkelt kommer igång...

Vi ses på: ica.se/idrebua

Trevlig vinter
önskar
Vi på IdreBua

Nybakt bröd varje dag

I vårt butiksbageri bakar vi varje dag
gott mat- och kaffebröd

Kafeteria

Stanna gärna och ta en fika med gott kaffe
och nybakat bröd eller en god lunchmacka

Färdiga lunchsallader från ICA

Vi har flera fräscha sallader att välja på
— take away —

Här hittar du
Stor sortering på LIVS & HUSGERÅD
CHARKAVDELNING med grillat
SMÖRGÅSTÅRTOR på beställning
LOKALA VILT & GETprodukter
FJÄLLRÖDING fryst
EGET BUTIKSBAGERI med CAFÉ
TÅRTOR på beställning
SNITTBLOMMOR & KRUKVÄXTER

Vi är ombud för:

Se veckans erbjudande på hemsidan...

ica.se/idrebua • Vi finns även på Facebook

IDRE BUA Tel. 0253-200 03

För att förenkla din köpupplevelse i butik
så har vi installerat Selfscanning och
Snabbkassor

ÖPPETTIDER
Mån-Lör 8-20 • Sön 11-20

Välkomna till

ICA
Supermarket

Idre Bua

Mikael och Marie med personal

Det var en gång...

Text: Hans Forsslund

Foto: H. Forsslund/Forsslund

Låt naturen och kulturen berätta var vi kommer ifrån

Ta med barn och barnbarn till Särna Skogsmuseum och låt dem få berättat för sig om en tid som kan låta väldigt långt borta, men inte längre bort än att några från den tiden fortfarande lever och framför allt lever deras barn kvar. Längre borta än så är inte historien från en annan tid, värld och ett annat land än det vi ser idag.

Det är viktigt att de som växer upp idag får veta att allt inte alltid har inte sett ut och fungerat som det gör idag.

Att det funnits en tid där normen för fattigdom inte drogs vid familjer som inte kan köpa platt-TV eller mobiltelefoner och sportutrustning till barnens aktiviteter.

Svett och vedermöda kärlek och skratt

På slutet av 1800-talet och början på 1900-talet var en tid som visserligen kunde vara hård ibland, men en tid för förändring i bygden, en tid då alla familjemedlemmar måste dra sitt strå till stacken, gammal som ung. Man slet och suckade och svettades,

- men skratten och kärleken fans också där, och det var liv och rörelse i bygden.

Yxhuggen ekade och de flesta hade arbete och skogen räckte längre. Den krympte så sakta att den nästan hann växa upp i bakkanten på hyggerna.

Inte som idag när skogen försvinner i en takt som är svår att fatta, ändå ger skogen bara en bråkdel av arbetstillfällen som den gav då.

Helgdagskväll i timmerkojan. Någonstans i trakterna kring Mörkret. Bild från Lasse Olssons i mörkrets arkiv

Den ljusnade framtid är (var) vår
På 1930-talet växer framtidstron i bygden och, inte bara i kyrkbyarna utan nästan alla utbyarna som Mörkret, Särnaheden och till och med den Lilla byn Lillfjäten ovanför Fjätersvålen som hade egen affär och dessutom en dansbana, även om den kom till först 1956

Särnaheden var en stor by när min "historielärare" Elon Hedlund från Särnaheden var ung.

Elon berättade för mig att det fanns två affärer, ett kafé och ett bageri och som han stolt tillade; och en egen hoppbacke som vi ungar hade snickrat ihop själva.

De flesta av byborna hade det skapligt och var nöjda, - för de visste inte om så mycket annat. Men frågan är om de legat över dagens fattighetsnorm.

Familjen Olsson i Västergarn 1940 • Då hade överklassen i huvudstaden suttit med Chapeau-claque och rökt feta cigarrer i hela 70 år!
Bild från Ödebygdsminnen av Tomas Ljung

Jag har sett bilder på nybyggare utanför sina ganska usla boningar, på bilder tagna på 40-talet, fast kläder och hus mest påminner om 1800-talet. När jag ser sådana bilder tänker jag; — I Stockholm har välbeställda personer suttit på Berns Salonger och druckit punch sedan 1850, då J. Cederlund började sälja färdigblandad punch på flaska.

Kaffe, spenvarm mjölk och kolbotten med messmörduppa är också gott!

Jag står någon gång i slutet av 80-talet med min bil en vidvinterdag utanför "Mormorsstugan" i Klutsjön, Svens snickarbu.

Foto: H. Forsslund

Barn svalt ihjäl i Särna

Någon gång på 20-talet satt jag och Eva i köket och fikade uppe på Foskdalsvallen hos Sonja Spånberg. Sonja berättade om gamla tider:

— Jag är lyckligt lottad som får sitta på min lilla fåbod.

Jag tror att min generation är den som haft det bäst i Sverige. Tidigare vart det ju fattigt och så.

Vi har fått vara med om en utveckling från sämre tider till en bra standard med god trygghet.

Sedan har det kanske blivit lite mycket av stora köpcentra köphysteri.

De flesta av ungdomarna är lyckligt ovetande om att det funnits "svag-år" där folk har haft det mycket tungt. Och det så sent som under 1900-talet.

I Särna svalt det ihjäl barn så sent som under 1930-talet. Man kan kanske inte alltid skylla på dåliga tider, men finns det inget fungerande socialt skyddsnät som socialförvaltning eller anhöriga som ställer upp. Då var det många gånger tufft. I det här fallet gick skogspengarna som fadern fick till brännvin så familjen fick svälta.

Men modern i familjen var en kämpande kvinna. Om barnen kom hem från skolan med trasiga kläder fick hon lappa och laga. Man kunde vara hundra procentiskt säker att ungarna kom till skolan med hela kläder. Men det räckte inte, barnen måste ha mat också.

Avslutar Sonja Spånberg

Mormorsstugan i Klutsjön

Jag hade en vän under 80 och 90-talet uppe vid Klutsjön efter den så kallade ödemarksvägen mellan Sörvattnet och Foskros, Sven Svensson hette han. Klutsjö-Sven kallade jag honom. Jag hälsade på Sven flera gånger varje år och vi blev mycket goda vänner. Sven bodde tillsammans med sin fru i en stuga han själv byggt vid sjön. De hade väl tre mil ner till Idre och ingen bil.

Sven var sjukpensionär och led av sviterna efter tuberkulos i yngre dagar och hade bara en lunga. Sven var en duktig konsthantverkare som snidade gubbar och gjorde "lappknivar" och mycket annat.

Sven fick vid något tillfälle visa upp sina gubbar i ett teveprogram. Sven tillbringade större delen av dagarna i sin snickarbu "mormorsstugan", en stuga som bar på tunga minnen.

Mormorstugans tunga minnen

Mormor Klutsjö-Märit, födde tio barn, av vilka sju dog före ett års ålder och två blev svagsinta. Endast dottern Bernhardina var helt frisk och fick tidigt ta ansvar för djuren. Märit levde i stugan med de båda sinnessvaga barnen Ebba och Ola och därtill maken Ol Larsa, som blev sinnessjuk omkring 1890.

Klutsjö-Märit med barnen Ebba och Ola vid storstugan i Klutsjön ca 1920
Foto: Familjarkiv / Ödebygdsminnen

De båda barnen var mycket musikaliska och spelade på allt möjligt, visslade och åstadkom njutbara märkligheter. Något konkret utlopp för denna begåvning fick de dock aldrig.

Morfar Ol Larsa dog 1912 utan att ha återfått besinningen. I mitten av tjugotalet kom Greta Berg i Foskros förbi Klutsjön och fick där se hur Märit, som då var svårt värkbruten, hämtade vatten i sjön. Hon kunde inte gå, utan knagglade sig fram med en stol över den knöliga gårdstakten.

Barnen drog henne till sjön

De båda barnen, som hon behövde till att bära, var bundna med tömmar framför stolen och bar hinkarna. Med en liten piska drev hon på dem.

Jag fick mig många historier till livs där i snickarbua. Tyvärr var jag ung och dum och tecknade inte ner allt intressant Sven berättade.

Jag hade då ännu inte kommit till insikt att vi alla är en del av vår historia och hur viktigt det är att den finns kvar och kan berättas för att vi skall förstå och ge mer mening till vårt eget liv.

Omkring 1910 besökte Karl-Erik Forsslund Klutsjön och greps starkt av Märits Öde, som han 1913 skildrade dikten "Hjältar":

Mången som läst dikten har nog inte förstått att innehållet inte bara är en gripande dikt, utan beskriver en verklighet för en fattig hårt kämpande familj i fjällödemarken.

Hjältar av Karl-Erik Forsslund

*En gång kom jag till en gård,
grå och ensam på en öde
myr i vida ödemarker,
inklämd mellan tvenne gråa
nakna kalvfjäll.*

*Tvenne barn i gården växte,
sonen var en dumbe,
dottern var en krympling
båda sutto dagen lång,
höst och vår, år ut, år in
tomt och storögt stirrande
stelt och själlöst leende -
hade så i trettio år
setat hand i hand och stirrat.
Far i gården satt där själv*

*slö och slagen, bunden
med ett rep vid spisen.
Hade blott en enda tanke,
ville fly till skogs, till fjälls,
ville ut och ville bort,
bort bland gråa öde kalvfjäll,
måste fjätrats för att icke
fly, förvillas och förgås
i de vida ödemarker-
hade setat så i tjuo år.*

*Modern gick i dagens sysslor
tyst och stilla, ständigt stilla,
ständigt lika stark och stilla.
Stod vid spis och satt vid spinnrock,
högg all ved och bar allt vatten,
gick i fäjs och gick i sloge,
födde sig och sina kära,
ständigt lika stark och stilla
mellan öde gråa kalvfjäll.*

*Gick en sällsynt gång ibland
långa milen ner till bygden
med sin tunga kont på ryggen -
för att skynda hem igen
full av oro att ej finna
allt sig likt där hemma -
oro att ej allting skulle
vara som det alltid varit
i den tysta gråa gården
mellan tysta gråa kalvfjäll.*

Fakta till historien om Klutsjö-Märit har jag hittat i boken Ödebygdsminnen.

Jag blev mäktat förvånad när min vän från Klutsjön släkthistoria dök upp.

Sven berättade en del för mig men han undanhöll även en del fakta. Kanske för att han skämdes för sin gamla släkts fattigdom. Egentligen borde han varit stolt att ha haft en mormor med övernaturliga krafter.

Mormor, Klutsjö Märit hade minst sagt det tufft på gården i Klutsjön

Trängsel i ödemarken

Sven berättade att när hans mormor Märit och morfar Ol Larsa bosatte sig vid Klutsjön så opponerade sig en "granne" som då bodde 8 km därifrån. Man tyckte att familjen som man uttryckte sig, var oförsämda och "trängde sig på".

Man kan ju tycka att det skulle kännas både tryggare och lite säkrare men en granne nästgårds.

Klutsjön omkring 1930. Vykort
Mormorstugan till vänster och "nygamla"
boningslängan till höger.

Källa: "Ödebygdsminnen", berättelser om människorna nord i Marken. Nertecknat av Tomas Ljung. Boken är utgiven av Länsstyrelsen i Dalarnas Län 2004.
Ödebygdsminnen beskriver vårt områdes sista nybyggare. En intressant och gripande bok med många människöden, - inte allt för långt borta!

Tyvärr hittar jag ingen bild på Sven.

Jag tror att boken är slutsåld sedan länge. Biblioteken i Särna och Idre kan ha.

ALPINT • LÄNGD • TUR

Vi utrustar dig!

Öppet alla dagar 9-18 • Centralt i Idre by

Kunnig personal guidar dig rätt bland marknadens främsta varumärken och modeller av skidor, pjäxor, skidkläder och andra tillbehör.

10% rabatt vid förbokning av din utrustning via vår webbsida!

Tel 0253-203 08 • www.idrefjallenssport.se

IDRE Fjällens Sport

- och tankar i ett stugfönster

Ensam i stugan, sitter vid ett stugfönster och inväntar den "blå timmen". Utanför ligger snön meterdjup.

I fönstret som vetter mot Älvrosfjorden och fjällen släcker Städjan sin orangevita belysning och börjar säga godnatt.

Det är ett vackert skådespel att se den belysta vulkanliknande toppen göra kväll, speciellt kalla kristallklara kvällar som denna. Först badar alla fjällen som jag ser från mitt fönster i sol, Idre Fjäll, Nipfjället och Städjan, precis som skogsranden under dem.

Sedan börjar skådespelet

Först släcker skogen ner, sedan Idre

Fjäll och Nipfjället och Städjan står ensam kvar som en brinnande sockertopp i det omgivande dunklet. Elden falnar sakteliga och blir till glöd och vi stiger in i den magiska "blå timmen" som bjuder på mys och kanske lite eftertanke. Allt oftare går tankarna till barn och ungdomsåren.

Brasan sprakar i kaminen och lågorna speglar sig magiskt i ett fönster.

Glöden falnar

Foto: H. Forsslund

Från stugbydalen hörs ett dovt mullrande.

Jag kikar ner och ser två ljuspunkter som sakta rör sig framåt mot "Strandvägen". Förstår att det är Göran Edlund och Jan-Ivar Rustad som är ute och preparerar våra skidspår. Sticker till lite i samvetet när man ser hur andra jobbar ideellt för att jag och övriga i byn skall få perfekta spår i morgon.

Både Jan-Ivar och Göran sitter med i styrelsen för Kringelfjordens Skid- & Friluftsförening.

Mörkerspårning

Foto: J-I Rustad

Varför är det så att styrelserna i ideella föreningar nästan får dra hela lasset i verksamheten?

Jag var själv med och bildade föreningen en gång i tiden, så jag vet. Jag kanske inte gjort mitt, man skulle kanske fråga grabbarna i morgon om man kunde hjälpa till med något?

Visst blir man glad, men också lite betänksam

Härliga backar och spår och träningsmöjligheter i bekväma specialanpassade kläder och utrustning för både sommar som vinteraktiviteter. Ändå rör sig Svenska barn alldeles för lite? I dag rör sig fyra av fem barn i Sverige för lite, enligt en studie från *Generation Pep**.

Måste det kosta pengar att röra på sig?

Visst, alla dagens föräldrar har kanske inte råd med alla fritidsaktiviteter som gym och sporter som kostar för sina barn, det vet jag. Men vart tog spontan-aktiviteterna vägen? Bara träffas spela boll, hoppa hage, åka skidor etc.

Man hör även ofta på radio och teve att skolan har för lite motion och idrott på schemat, vilket gör att man som förälder kanske bör tänka till om man kan påverka att barnen får röra sig mer.

**Kronprinsessparet är initiativtagare till Generation Pep. Generation Pep vill att alla barn och unga i Sverige ska ha möjlighet och viljan att leva ett aktivt och hälsosamt liv.*

DIN UPPLEVELSE - VÅRT MÅL!

ski-doo

LYNX

can-am

VI HAR BÅDE NYA & BEGAGNADE MASKINER
SNÖSKOTER/ATV - VERKSTAD - KLÄDER - TILLBEHÖR

Vi erbjuder även skoteruthyrning
och guidade turer!

Ljunghemsvägen 23, Idre - Tel. 0253 - 205 01
www.idreskoter.com

©2021 Bombardier Recreational Products Inc. (BRP). Med ensamrätt. TM, ® och BRP-logotypen är registrerade varumärken för BRP eller dess dotterbolag.

Att gå eller cykla till skolan blir allt ovanligare i Sverige.

När jag var barn gick eller cyklade nio av tio barn och jag var ett av dem och senare mina barn lika så. I dag är den siffran nere på under varannat barn. Naturligtvis har avståndet mellan hem och skola betydelse. Vintertid åkte jag buss och Tunnelbana.

Jag ser dagligen hur föräldrar inte bara kör småskolebarn, utan även äldre barn till skolan hemma i Tyresö, detta trots bra gångvägar och cykelbanor och gator som är markerade som "skolväg" med hastighetsbegränsning.

Trafiksäkerheten är så oerhört mycket bättre nu än förr,

— den har aldrig varit så bra som i dag. Samtidigt som föräldrar aldrig har varit så oroliga, säger Anna-Karin Lindqvist, biträdande professor vid Luleå tekniska universitet.

Själva lämningen av barn vid skola kan vara större risk för olycka än om barnen tar sig till skolan själv. Det är mycket bilar i rörelse och många förare är stressade.

Enligt Stockholmspolisen är många av de som tas vid hastighetskontrollerna vid skolor just föräldrar som hämtat eller lämnat skolbarn.

Ingen aktiverade mig – det fick man fixa själv med kompisars hjälp.

Jag var ändå ute all fritid och var svår att få att komma hem och äta. Det var fotboll, landhockey, simning, cowboy & indian i skogen med kojbygge och lianer att kasta sig i mellan träden sommartid.

Vintertid var det hockey, backbygge för skidor, kälke och kana lång efter mörkret lagt sig, och oroliga föräldrar fick gå ut och hämta hem sina rödmosiga barn som det nästan ångade om, trots att det kanske var 10 minus.

Träning/motion + social samvaro= livskvalitet, sant!

Jag är ingen renlevnadsman precis, men jag har en stor del av mitt liv ägnat mig åt trevlig lågintensiv träning i mån av tid och gör så än idag.

När man kommer över "motvillighetströskeln" så blir motionen nästan som ett gift, något man längtar till. Endorfin nivån stiger och man känner sig även psykiskt glad och stark. Den drogen försöker jag ta innan ett viktigt möte/sammanträde.

Två mornar i veckan träffas ett gubbgäng på gymmet och tränar och simmar ihop, äter frukost -och inte minst umgås före jobbet. (för de som fortfarande jobbar).

Vi är åtta gubbar från sådär 60 år och uppåt som trivs ihop.

I år började gänget dessutom två nya traditioner. Vårträningen invigs med en vårlunch i min trädgård, och hösträningen invigs med "Grannfejden". *Tävlingar förgamla barn*", med grenar som:

Blåsrör, Bågskytte, Hinkfylla, Hästsko, Luftgevär, Renskiljning, Slangbella m.fl. Grannfejden gick av stapeln hos Thomas, den yngste i gänget som har perfekt hus och tomt. Det hels avslutades naturligtvis med middag och prisutdelning.

Vi ungar på 50 och 60-talen var nog inte så modemedvetna och hade kanske inte koll på de "rätta grejerna".

Skidorna var ärvda och det stod "Mora Nisse" på dem med bild och allt. De första hockeyrören fick jag av en granne som vuxit ur dem. Mitt första tefat att åka kana på var en rund kupad Coca Cola skylt av plåt med vassa kanter som kostade både vantar och skäll av mamma.

En riktig lyxartikel som jag önskat mig länge fick jag en jul.

En kälke eller bob som vi sade på den tiden. En "Dalpilen", en kälkarnas Rolls-Royce.

Lyxartiklar skapade tjuvar även på den här tiden så Dalpilen försvann redan i februari, och någon ny blev det inte!

Jag minns inte att vi mindre barn hade åsikter om kläderna vi hade när vi var ute och lekte.

Däremot kommer jag ihåg att när man kom upp i "tjej & Kille-åldern" så blev lite annorlunda när man skulle på t.ex. fritidsgården.

Vintertid var det t.ex. täckjacksmärkena Bogner och Kitzbühel som gällde. Bogner var den dyraste och mest åtråvärda. Jag som bara hade "basklädes-konto" hemma och fick själv jobba ihop allt som hade med märkeskläder att göra. Som reklamutdelare räckte pengarna bara till en begagnad Kitzbühel, och bra motion fick jag på köpet.

Bör kanske tilläggas att min familj hade förhållandevis gott ställt, men en det var en familj med principer. En uppfostran som jag har haft stor nytta av senare i livet.

Amanda i Skärvallen blev inte körd till skolan Mörkret precis...

Ett minne som har med skolväg att göra dyker upp bland mina funderingar.

Hur var det häruppe i Norra Dalarna förr i världen? Har jag inte haft med en artikel om en Amanda uppe i trakterna Kring Mörkret och Fulufuljället?

Jag reser mig och går och öppnar min bärbara dator och söker bland mina filer på "Amanda > Mörkret".

Får träff på Amanda Olsson på Skärvallen.

Amanda på skidor uppe vid Skärvallen

Amandas skolväg var sommartid var sju kilometer enkel väg.

På vintern var vägen kortare "bara" fem kilometer åt varje håll.

Bild: Lasse Olssons i Mörkrets arkiv

Jag minns att artikeln kom till i samband med att jag skrev om Mörkret och intervjuade Lasse Olsson i Mörkret. Lasse tipsade om Amanda och att en Olle Bohman i Älvdalen hade en hel del minnen om Amanda nedtecknade. Jag hade ringt upp Olle i Älvdalen som tyckte det bara var roligt om han kunde bidra med sitt material. Så kom artikeln om Amanda Olsson till.

Har gjort ett litet sammandrag av texten om Amandas skolväg.

Kanske något att läsa och fundera över ni som kör era barn till skolan fast det bara är kortare bit att cykla eller gå sommartid.

Amanda föddes i Sörsjön 1908 som första barnet till Anders Petter Magnusson från Ovanåker och hans maka Anna Jonsdotter från Särna. När Amanda var tre år flyttade

familjen till Skärvallen ca sju kilometer från byn Mörkret på Fulufuljällets sydostsluttning. Amanda var under sin tidigaste skolgång tidvis inackorderad i Mörkret tillsammans med sin yngre bror, Karl.

När barnen blev äldre så fick de själva gå, eller skida fram och åter den långa vägen mellan Skärvallen och Mörkret.

Arvid i berättelsen är den blivande Riksspelmannen och hemmansägaren Skår Arvid Olsson. Arvid föddes 1907 som yngst av 7 syskon i byn Mörkret. Skår Arvid avled 1981.

Amandas Skolgång och skolväg. Hon blev inte skjutsad till skolan precis.

Amanda bodde som barn i Skärvallen uppe på Fulufuljällets östsluttning. En vackert men enligt belägen plats.

Forts. på sidan 26

PeRo i Särna AB

Det är vi som plogar och skottar snö i Kringelfjorden

Behöver du extra skottning/snöröjning på parkering eller uppfarter så kontaktar du oss för offert.

ENTREPRENAD

Grävning • Tomtplanering • Grävning för husgrunder • Va-arbeten • Kabelschakt

BILVERKSTAD

Reparationer • Service • Krocksador Lacksador • Plåtskador

BERGTÄCKT

Matjord bergmaterial och transporter

Kontakta Johnny för bergmaterial: 070-533 99 66

ÖPPETTIDER: Måndag-fredag 08.00-16.00

TELEFON: 0253-109 00 • Per 070-359 18 28 • Roger 070-396 16 26

E-POST: per@torvstro.se • roger@torvstro.se

ADRESS: Vägverksvägen 8, 790 90 Särna

PeRo i Särna AB

Forts. Amanda...

Emil f 1912 Karl f 1910 Julia ? Ruth f 1914 Amanda f 1908 Linnéa f 1915

Amanda och hennes bror hade sju kilometer ner till skolan under höstarna och våarna.

På vintern åkte de skidor. Det var alldeles mörkt när de gav sig iväg. De fick stiga upp när klockan var tre-fyra på morgonen. Läste läxor och åt lite mat. Lade i smörgås och mjölk i rygg-säcken och gav sig sedan iväg. Skolan började halv nio på morgonen

De två första åren var de för små för gå till och från skolan nere i Mörkret

Första året Amanda gick i skolan bodde hon nere hos Arvids föräldrar. När hon och hennes bror Karl sedan gick i andra och tredje klass blev Amanda och Karl inackorderade i andra hushåll i Mörkret.

Från Skärvallen till skolan fram och åter varje dag,

- en sträcka på sju kilometer enkel väg! Matsäck hade de med hemifrån, för de fick ingen mat i skolan. Mjölk och smörgås med messmör på var det vanligaste de fick med. Besvärligt var det både höst och vår. På vintern blev vägen kortare, ca fem kilometer åt varje håll då Amanda och brodern kunde åka skidor.

Hemvägen från skolan var mest uppförsbacke så det tog ungefär en timme. Men på höst och vår när det blev bart, då vart skolvägen genast längre. Då blev det sju kilometer i var riktning. Det var ofta mörkt höst och vinter när barnen kom hem och var då så trötta att läxorna fick läsas tidigt nästa morgon.

Foto: H. Forsslund

Så kunde det vara att vara skolbarn på glesbygden under det andra årtiondet på 1900-talet.

Motion och träning var liksom inbyggd i själva skoldagen.

Du kanske skall fundera lite när du curlar dina barn med att köra dem till skolan fast skolvägen bara är ett par kilometer och är trygg, eller byter ut deras cyklar till elsparkcyklar.

Arvid, Amandas bror i berättelsen är den blivande Riksspelmannen och hemmansägaren Skår Arvid Olsson.

Arvid föddes 1907 som yngst av 7 syskon i byn Mörkret. Skår Arvid avled 1981.

Bilden har jag fått låna av Inga Wall i Särna

Skår Arvid Olsson

Nya Lågor på Fulufjället

De nya lågorna kommer brinna inom Nationalparken. De gamla hoppas vi klarar eldens härjningar.

Gammal "låga" i skogen = död trädstam som legat på marken en längre tid. Lågor är mer eller mindre överväxta av markvegetation och utgör livsmiljö för många djur- och växtarter.

Sådana lågor är det gott om inom Fulufjällets Nationalpark. Men nu gäller det faktiskt lite hetare lågor eller snarare bränder som är på gång.

Fulufjället skall brinna 2024

Ja, det är faktiskt sant. Jag såg ett nyhetsinslag på SVT som skrämde mig lite först. Men allt kommer att ske under ordnade former.

Det är ett EU-finansierade projekt smygstartade under 2022.

I hela Dalarna ska 360 hektar skog i skyddade områden naturvårdsbrännas fram till 2028.

Projektet ingår i Life2Taiga som är ett samarbete mellan 17 länsstyrelser, Naturvårdsverket och finska Metsähallitus.

Ett liknande EU-projekt pågick mellan 2015-2021, varpå det nya projektet nu pågår mellan 2022-2028.

Tanken är att öka naturvärden i framför allt tallskogar i Sverige och Finland i ett nytt Life2Taiga-projekt. Under projekttiden ska parterna genomföra totalt 215 naturvårdsbrännningar på drygt 3 400 hektar.

Sofia Tiger på Fulufjällets naturrum berättar i ett program på SVT

Man kommer att bränna av vissa mindre områden för att se vilka insekter och växter som främjas av brand.

Sofia Tiger, Naturrum Fulufjäll

Vad man tror har inte Fulufjället haft brand på ca 150 år.

Redan när det brinner så lockas vissa olika arter skalbaggar dit av röken.

Och redan efter några dagar så har värmen i marken gjort att vissa frön som behöver denna värme för att öppna sig börjar börja gro.

Vi kommer att börja bränna vid den här korsningen där vi har väldigt tydliga leder runt som blir bra brandgator.

Här i Fulufjällets nationalpark så kommer bränningen ske i utbildningssyfte,

- och för att visa för besökare vad naturvårdsbränning är, berätta om skogsbrand och förklara, för det känns ju alltid otäckt när det brinner. Men vissa arter behöver att det brinner i skogen för att överleva.

Ja, det blir roligt att se vad som gömmer sig i marken här och dyker upp om det brinner igen.

Det berättade Sofia Tiger på Fulufjällets naturrum.

Källor:

Bilder och Sofias berättande kommer ur SVTs program om naturvårdsbränningen i Fulufjällets Nationalpark. Programmet sändes 29 juli 2023.

Fakta om EU-projektet och EU-projektet och Life2Taiga-projekt är från Länsstyrelsen Dalarna, Länsstyrelsen Västmanland.

Bild "gammal låga" Naturvårdsverket

Förenings- nyheterna

KRINGELFJORDENS
Samfällighetsförening

Särna-Idre

Ordföranden har ordet...

Hallå go vänner!

Så nu är det dags igen!

I år verkar det bli en snörik vinter. Redan i mitten på november var snödjupet 60 cm och 25 grader kallt har det varit någon natt.

Ja, det bådar gott för oss som gillar snö. Mycket att tumla runt i för små och gamla barn.

Själv ser jag fram emot korvgrilling i någon av våra fina vindskydd eller "slogbod" som man säger häruppe.

Sägs att slogbod är ett dialektalt ord som används mest häruppe i Norra Dalarna.

Gapsjul heter det visst i andra delar av landet. Slogbod låter logiskt då vindskyddet i gamla tider användes ute vid myrar där man slog hö på myrar som låg så avlägset att man behövde övernatta.

Praktiskt med en vindskyddad plattform att vila på, och ett regnskydd ovanför elden som gav värme och höll de förtretliga myggen borta.

Ja, nu får vi kursa skymning ett tag, nästan hela dagarna faktiskt runt jul och nyår. Men redan i slutet av januari är ljuset tillbaka och solen börjar värma och det kan bli takdropp på dagen, även om det varit minus 20 om natten.

Så är det bara, den ljusnande framtid är vår!

En riktigt trevlig vintersäsong önskar jag och styrelsen er, och passa på att njuta i både backar, spår, och glöm inte att utnyttja vår fina belysta snowboard och pulka-backe.

Kurt Pettersson
Ordförande

Grillstund i slogboden • Foto: H. Forsslund

Första skidturen • Foto: Annika Nordkvist

Skitsnack...

Vi har ju en följetong på den här sidan.

1. Nedspolade trasor och klädesdetaljer i avloppssystemet med dyra stopp- och pumphaverier.

2. Slarv vid återvinningsstationen. Husägarnas? Hyresgästernas? Det är aldrig roligt att komma med pekpinnar. Men vad skall vi göra?

År ut och år in samma problem, och som kostar föreningen (dvs. dig och vi andra).

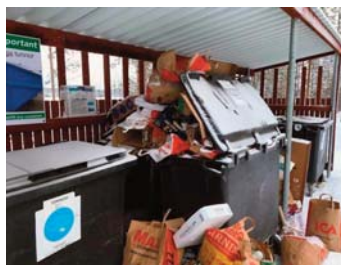
Vi har diskuterat det här inom styrelsen och vi vill helst inte tro att det några av oss medlemmar som betar sig så här dumt.

Vi tror (hoppas) därför att det till största delen är tillfälliga gäster/hyresgäster som till största delen orsakar dessa problem.

Det får inte vara så här!

Föreningen har inga anställda som tar hand om detta. Det blir vi i styrelsen och ansvarsmedvetna medlemmar som får städa upp kringspredda sopor och köra bort el- och byggskrot, teveapparater mm.

Dessutom drar rävar och fåglar runt skräpet i naturen. Det som göms i snö kommer fram i tö...

Lägg aldrig sopor ovanpå sopkärnen!

Är det fullt i småkärnen så lägg i containern. Ser det fullt ut även där, öppna luckan på containerns baksida eller luckan upptill. Det finns alltid plats för din soppåse.

Från föreningens sida

-gör vi vad vi kan för att se till att sopkärnen töms, men entreprenören tömmer kärnen bara vissa dagar, dvs. då de även är uppe och tömmer i övriga byar som Särna och Idre etc.

Ibland är det mycket folk uppe i Kringelfjorden mellan entreprenörens tömningar

- och då är det viktigt att vi fördelar soporna på sopkärl och containerna.

Du som husägare ansvarar inte bara för din familj när du är uppe i stugan. Du ansvarar även för dina hyresgäster.

Som stuguthyrare ansvarar du för att

se till att dina hyresgäster vet vad som gäller i byn.

Allt från sophantering, vatten och avlopp, skoteråkning mm. Gör gärna ett informationsblad som du lägger fram väl synligt för dina gäster.

Naturligtvis även informera hyresgästerna om alla de fina möjligheter byn har att erbjuda i form av: aktiviteter, skidspår, skoterleder, pulka-backar mm.

ANLÄGGNINGAR HALVÅRSRAPPORT

Lite information om vad som hänt i sommar och ev. planer för vintern.

Vattenverket:

Vattenverket har fungerat klanderfritt under den gångna perioden. Vattenverket har ändå väldigt många år på nacken. Planer finns på att byta vissa delar och även uppgradera till digital styrning så att övervakning kan ske på distans.

Reningsverket:

Även reningsverket har fungerat bra under perioden. Vi har bara bytt någon ventil sedan i våras, Annars tuffar det på med vanligt löpande underhåll.

Värmeslingorna i stugbyn

Elslingorna för uppvärmning av vattenledningarna efter Dalälvsvägen får nu tidur.

VIKTIG - VIKTIGT - VIKTIGT

Kontakta Göran Edlund MINST två dygn innan du åker upp till din stuga om du bor i Stugbyn. Då kollar Göran att värmeslingorna är på, alt. slår på dessa. (Gäller från februari till april).

VÄGAR/SNÖRÖJNING

Sedvanligt vägunderhåll med hyvling och saltning har utförts på de grusbelagda vägarna under sommaren.

Det har varit en del skador på Kringelfjordsvägens beläggning efter fiber- och eldragningen. Dessa har fyllts igen under sommaren.

Snöröjning sköts även i vinter av PeRo Särna.

Frågor och åsikter gällande sophantering, vatten/reningsverk, väghållning kan du ställa till mig: Kurt Pettersson på tel. 070-601 90 24.

Från styrelsen vill vi avslutningsvis rikta ett Stort Tack till alla goda och frivilliga krafter i Skid- och Friluftsföreningen, som med alla sina insatser oförtröttligt fortsätter att sköta väldigt mycket i vårt fina område.

Styrelsen

Kringelfjordens Samfällighetsförening

Härliga tider, strålande tider: I år verkar det bli en snörik vinter. Redan i mitten på november var snödjupet 60 cm!

Ny ordförande för vår förening
Vi hälsar Rickard Redendal välkommen. Vi behöver lite yngre krafter i föreningen och är glada och tack-samma att Rickard ställer upp.

Från mitten av november har vi haft skidspåren öppna och även stora delar av skoterspåren.
Jan-Ivar och Göran var snabbt ute och preparerade ett bra underlag för skidspåren. Redan den första spårdragningen blev perfekt.

Skidspåren sönderkörda av fyrhjulingar

När skidspåren sedan skulle köras vända två. Då visade det sig att de var fullständigt sönderkörda av en eller flera fyrhjulingar!

Tråkigt för oss skidåkare, men ännu tristare för Jan-Ivar och Göran som ställer upp och kör spåren ideellt för föreningens räkning.

Arbetsdagen/dagarna

Som vanligt under årsmöteshelgen samlades vi för att med gemensamma krafter jobba för föreningen. Det kom inte riktigt lika många frivilliga krafter som det brukar göra. Men vi fick väl det mesta av det vi förutsatt oss gjort, som:

- Bygga permanent snöstaket efter 5 km-spåret vid Rödingtjärn.
- Frakta bort ris efter 2,5 km-spåret.
- Grusa gångvägen från Dalälvsvägen till rastplatsen vid skidbron.
- Se över märkning av skid- och vandringsleder.
- Lägga spång efter skidspår.
- Ny ram runt eldstad - Rödingtjärn
- Fylla vedförråd med kapad/huggen ved.
- Köra ut ved till vindskydden.
- Röja sly/småtallar efter vägen mot återvinningscentralen.
- Reparation/översyn av förrådet vid spårcentralen.
- Återställande av skador på Brasudden efter fiberdragningen.
- Maskinförrådet färdigställa diverse elarbeten.

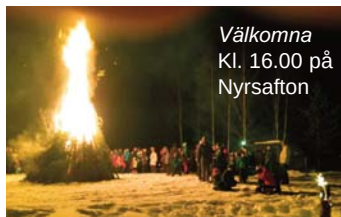
Stort tack till Er om stod i "lunch-köket" och fixade ärtsoppa, mackor och bakade fikabröd.

Foto: Kjell Andersson

Nyårsbrasa

Missa inte vår sedvanliga nyårsbrasa. Gratis glögg, varm saft, grillkorv och dessutom fina lotterier mm.

KUL I PÅSK

Kul i Påsk - Årets största begivenhet i Kringelfjorden!

Även under kommande påsk räknar vi att kunna bjuda på ett riktigt familjeprogram.

Om det mot förmodan skulle vara för lite snö, så bara lugn.

Vi har jättetrevliga alternativa program i Kul i Påsk-lådan.

Håll koll på hemsidan, Face Book och anslagstavlan vid spårcentralen. Vi kommer att uppdatera informationen om både Nyårsbrasan och Kul i Påsk om förändringar skulle ske

En skön- och aktiv vinter önskar
Hans Forsslund, Rickard Redendal och Kringelfjordens Skid- & Friluftsförening.

Håll dig uppdaterad på Facebook, anslagstavlan och hemsidan:

kringelfjordens-stugby.se

Webbredaktör: Carina Ström

– Kringelfjorden "Masters" – 2023 –

1 Kringelfjorden Masters 2023

Favorit i repris....

Så även i år – onsdagen den 2 augusti 2023 genomfördes vår egen golftävling som är öppen för alla som har anknäytning till Kringelfjorden.

I år var det 6:e gången som tävlingen genomfördes på alltid så vackra Idrefjällens GK.

Nytt rekord

Vi var 16 duktiga golfare som deltog i årets tävling och som vanligt hade vi ett jättebra golfväder.

Ett stort Grattis till 2023 års segrare Gustaf Ogevall som fick motta applåder samt det fina

vandringspriset som skall förvaltas till nästa års tävling.

"En prisad tävling"

Pris delades också ut för längsta drive (hål 12) och närmast hål (hål 14) Alla övriga deltagare fick också hämta något fint pris från prisbordet som våra sponsorer hade bidragit med.

Välkommen 2024

Som alltid var vi som deltog eniga om att vi skulle ses vid nästa års "Masters" som går av stapeln vecka 31 onsdagen den 31 juli 2024.

Anmäl dig gärna god tid

- så vi kan boka upp bollar i god tid. Vi ser gärna att fler damer deltar i "vår" fina tävling.

Som vi alltid är det sååå trevligt att träffas och umgås och skapa "nya kontakter" i vårt Kringelfjorden.

Stort tack till Er som deltog!!
Vi ses 31 juli 2024

Mer information gällande Kringelfjorden "Masters" 2024 kommer i vår.

Per Segergren
Thorbjörn Strid
Christer Sjöling

